Blöfçünün Rehberi Gazetecilik

AFA

Yazar

Nigel Foster gazetecilik aşkının daha çocukluk yıllarında başlamasının suçunu sebzelerin *News of the World* nüshalarına sarılarak satılmasına yüklüyor. Bu durum ıspanağı sevmesine, ayrıca sekse ve skandallara ilgi duymasına yol açmış (ki bu merakları halen devam ediyor).

Gençliği, asla zamanında yayınlanamayan okul gazeteleri ve bir defasında zamanında yetiştirildiği halde müstehcen olduğu gerekçesiyle yasaklanan bir öğrenci gazetesi yüzünden bir kabusa dönüşmüş. Foster orduya da katılmış. Ve şimdi, bugünkü başarısının sebebinin bu olduğunu iddia ediyor. Orduya gelince, onlar hiçbir sorumluluk kabul etmiyorlar.

Daha sonra Kanada'ya göç eden yazar, bu ülkede çavdar viskisi, az pişmiş biftek ve kar yağışını sevmeyi öğrenmiş. Bu arada İngilizlerin espri anlayışını takdir etmeyi de öğrendiği için şimdi Londra'da yaşıyor. Birbirinden çok farklı, değişik konularda yazan Foster düğünler, cenazeler ve *bar mitzwah* için hazır ve nazırdır.

Çok satan ilk kitabı *The Making of a Royal Marine Commando*'nun ikinci baskısı piyasaya çıktı. Kendisi bakması gereken iki kızı ve Norfolk Crumb cinsi bir av köpeği olduğunu, onun için bu kitabı satın almanızı rica ediyor.

Ayrıca yazdığı bu *Blöfçünün Rehberi: Gazetecilik* adlı kitabın otobiyografik ögelerle uzaktan yakından bir ilgisi olmadığını ileri sürüp bu konudaki iddiaları şiddetle reddediyor. Ama dostları, meslektaşları ve zaman zaman da işverenleri gerçeği biliyor.

AFA – Blöfçünün Rehberi: 3
AFA – Yayınları: 253

ISBN 975-414-206-8

Ekim, 1993

© The Bluffer's Guides, 1988
Akçalı – Tuna Ajans

© AFA Yayıncılık, 1993

Redaksiyon: Nejat Bayramoğlu

Dizgi: AFA Yayıncılık A.Ş.
Baskı: Özener Matbaası
Cilt: Güven Mücellithanesi
Kapak: Temel Matbaası

AFA Yayıncılık A.Ş., Babıali Cad., Sıhhiye Apt. 19/8
34410 Cağaloğlu – İSTANBUL
Tel: 526 39 80 – Fax: 513 76 11

NIGEL FOSTER

BLÖFÇÜNÜN REHBERİ

GAZETECİLİK

Çeviren:

İsmail Hakkı Yılmaz

AFA
YAYINLARI

İçindekiler

Giriş **7**

Gazetecilikte Kim Kimdir **9**

Gazeteci 9
Muhabir 9
Katip 11
Köşe Yazarları 11
Makasçılar 12
Uzman Muhabirler 13
Serbest Muhabirler 15
Stajyer Muhabirler 16
Sayfa Sekreterleri 17
Dergi Gazetecileri 20
Foto Muhabirleri 22

Meslektaşlarınızı Tanıyın **25**
Kıyafetler ve İşaretler 28

Borusu Ötenler **34**
Patron 34
Baş Dalkavuk 34
Genel Yayın Müdürü 37
Yazı İşleri Müdürü 38
Haber Müdürü 38
Magazin Müdürü 39
Ekonomi Müdürü 39
Spor Müdürü 41
Avukatlar 42
Dert Ablası 46

Muhasebeciler 48
Okurlar 49
Ayaktakımı 50

Düşmanını Tanı **52**
Basın Sözcüleri 52
Basın Toplantıları 55
Basın Bülteni 55
Basın Kokteylleri 56
Geziler 57
Devlet Sözcüleri 57

Faydalı Bilgiler **58**
Tarihçe 58
Bilmeniz Gereken Gazeteler 60
Bilmeniz Gereken Örgütler 64

Nerde Eski Manşetler **69**

Manşetlik Haber Yazma Sanatı **71**

Küçük Sözlük **76**

GİRİŞ

Gazetecilik, mesleğinin aşığı blöfçüler için ideal bir dünyadır. Bu konuda gazetecilikle yalnızca siyaset, hukuk ve reklamcılık –o da ancak bir ölçüde– aşık atabilir. Çoğu blöfçü blöfünü atarken bunun farkına bile varmaz.

Her yıl, bu mesleğe iştahlı bir sürü insan gazeteci olmaya soyunur. Bunların çoğu dört dörtlük bir yeteneksizlikle gerizekalılık arasında bir performans gösterir. Ama yaptıkları işi yüzlerine gözlerine bulaştırmaları onları asla yıldırmaz. Siz de yılmamalı ve bir an önce iyi atıp tutan bir blöfçü olmaya bakmalısınız.

Kalem tutmaktan, daktilo kullanmaktan acizmişsiniz; kendi fikirlerinden başkasıyla ilgilenmiyormuşsunuz, ne gam! Sizin için gerçek, kendi önyargılarınızı haklı çıkarmak üzere çarpıtılacak herhangi bir şeymiş ne önemi var! Kör cahilliğiniz yetmezmiş gibi sıfır numara ahlaksız olsanız da, bir deodoran reklamının "ÖNCE" görüntüsündeki kereste gibi koksanız da hiç fark etmez. Burnubüyüklük, ahmaklık ve yılda iki kereden fazla yıkanmamak siyasal basında Allah vergisi deha alametleri olarak görüldüğünden, bu özelliklere sahip olmanız uzun ve başarılı bir meslek hayatı için yeter de artar bile.

Bunları iyi kullanabildiğiniz sürece bütün ahlaki, entelektüel ve maddi ödüller sizin olacaktır. Tabii bu arada, yalnızca parayla ilgilendiğinizi asla kabul etmeyeceksiniz. Sırası gelmişken, ilk dersiniz: ister icra me-

murları kapıya dayanmış, ister ipotekli evi satışa çıkarılmış ya da mülkiyeti muhafazalı arabasına el konulmuş olsun; gazeteci dediğiniz bir tek para için çalışmaz. Erkek ya da kadın bir gazeteciyi ayakta tutan güç, iyi bir iş yapmanın, demokratik sürecin ayrılmaz bir parçası olmanın, eğriyi doğruyu ortaya koymanın ve de güçsüzü korumanın verdiği mesleki doyumudur; bir işi başarmanın (tabii, başardıysanız) verdiği keyiftir. Alacağınız teşekkür de çabasıdır. Bütün bunları gözünü kırpmadan söyleyebilen (ve de başkalarını buna inandırabilen) bir gazeteci elbette en büyük blöfçülerden biridir.

Daha da önemlisi, olasılıkla bu kitabı da okumuş biridir.

GAZETECİLİKTE KİM KİMDİR

Basının hanımları ve beyleri (Ticari Sınıflamalar Yasası'na göre dava konusu olabilecek bir deyiştir bu) birçok unvan alırlar. Meslekten olmayanlarca kullanıldıklarında, çoğu anlamsızlaşmakta ya da yanlış anlamlar kazanmaktadır. Bu konudaki cehaletinizi göstermenin en iyi yolu, gazeteciye yazar, yazara yazar bozuntusu, serbest muhabire de taşra veya yurtdışı muhabiri demektir.

Gazeteci

Genellikle "gasteci" diye telaffuz edilir. Geniş kapsamlı bir unvan olup. Muhabirler, başyazarlar, hatta *The Sun* gazetesindeki sekreter yamakları bile bu sınıfa girer. Arada bir kimi meslek dergilerine yazarak PR ajanslarından bedava bir gezi daveti koparmaya bakan kişiler de kendilerine gazeteci derler.

Muhabir

En ön safta savaşan ve bir ihtimal steno bilen ya da mini teybinin pilini kıyak kafayla da değiştirmekte usta olan kişidir. Bir muhabir (erkek ya da kadın) kendisi gibi sarhoş olup aynı dili bile konuşmayan haber merkezi nöbetçisine cızırtılı bir telefondan haber geçmeyi de becerir.

Muhabirler (özellikle bulvar gazetelerinde çalışan-

lar) iyi giyinir, yanlarında bir defter + bir kalem ve sayısız kredi kartı bulundururlar. Kredi kartlarının bazen geçerli olduğu da görülür. Defter önemlidir, çünkü servis şefi haberin uydurma olduğundan kuşkulanırsa defteri görmek isteyebilir. Bu yüzden, muhabirlerin çoğu yalnızca kendilerinin anlayabileceği şekilde notlar tutmakta uzmanlaşmışlardır. Ama en az bir satırı okunaklı yazarlar ki, gördüğünü ya da duyduğunu iddia ettikleri şeyi görmek ya da duymak için gerekli zaman ve yerde bulunduklarını kanıtlayabilsinler. Buna "haberin doğruluğunu kanıtlamak" denir. Haberin gazetede çıkmasından günler *sonra* bu deftere bakarak masumca bir keyif de alınabilir.

Muhabirler, haber kaynağını, bilgiyi kendilerine vermeye ikna etme konusunda da ustadırlar. Hatta bunu, diğer muhabirlerin daha yüksek tiraj, daha fazla saygınlık ya da (Özellikle) daha fazla para vaatlerine karşın beceriler. Bunun standart yöntemi, genellikle arkasına barikat kurulmuş bir kapının altından şöyle bir not atmaktır:

> "Sayın ...
> Belli ki sıkıcı/zorlu/duygu yüklü/trajik günler geçiriyorsunuz. Başınızdan geçenleri yakınlık ve anlayışla değerlendirecek biriyle paylaşmak isterseniz, lütfen beni gazetedeki özel hattımdan arayınız. İsterseniz sizi diğer gazetelerden de koruyabiliriz."

Ne yazık ki, sıradan bir insan bile basının bu yöntemlerini artık yutmayacak kadar uyanmış bulunuyor. Bugün bir şok! dehşet! keder! trajedi peşinde koşan bir muhabirden yakınlık ve anlayış değil, büyük bir olasılıkla yedi sekiz rakamlı bir ücret talep edilecektir.

Böyle durumlarda her zaman, üstüne basa basa, şunu belirtin: Çek defterli gazeteciliği gazeteler değil, halk başlatmıştır. Bir muhabirin esas görevi, kaynakla pazarlık yapmak değil, haber toplamaktır. (Ve gazetede yayınlanan metindeki palavraların sorumluluğunu "yazıişleri"nin üstüne yıkmaktır.)

Katip

Foto muhabirleri tarafından genellikle muhabirler için kullanılan bir terimdir. Bu sözcük, muhabirlerin yalnızca söyleneni yazan –tercihen kaz tüyüyle ve parşömen kağıdına– kişiler olduğu yolundaki naif ama dokunaklı inancın bir dışavurumudur. Yine foto muhabirlerine göre, muhabirlerin esas görevi foto muhabirinin gittiği her işten çıkarttığı o ödüllere layık fotoğraflara (eh, hakları yenmeseydi, *alacaklardı*) alt yazı yazmak olmalıdır.

Köşe Yazarları

Köşe yazarları genellikle, masa başında şişirme "düşünce" kırıntıları ve başyazılar üreten "gasteci"lerdir. Halkımız bu değerli yazıları, hele "ciddi" denen gazetelerde yayınlananları hemen hemen hiç okumaz. Ama bu yazılar, gazetelerin hükümet işlerini ciddiye aldıklarını göstermeye, karşılığında da bakanların yurtdışı gezilerine çağrılmaya yarar. Yurtdışına gitmek her gazetecinin rüyalarını süsler. Amaç ufku genişletmek değildir elbet. En yüksek "iş harcamaları" yalnızca yurtdışı gezilerinde yapılabilir.

Köşe yazarları, yine ciddi gazetelerde, belli konular

üzerine uzun yorum-haberler yazarlar. Bu da bayağı ustalık gerektirebilir, çünkü yazar şunları iyi kamufle etmek zorundadır:

a) Yazı veriden yana yoksuldur;
b) başka gazetelerde daha önce çıkmış bir konunun takla attırılarak yeniden yazılmış halidir;
c) bin okurdan ancak birinin anlayacağı ya da anlamak isteyebileceği kadar çok veriyle dolu, müthiş çapraşık ve alakasız, ama genel yayın müdürü ya da patron için önemli bir konu üzerinedir.

Köşe yazarları, aynı zamanda, kitapları düzenli olarak on binin üzerinde satan şanslı kitap yazarlarıdırlar. Yazın mafyasıyla araları iyidir, çünkü olasılıkla üniversitede birlikte okumuşlardır. Bunlar kimi zaman da o piyasa yapmaya yönelik toplantılara davet edilip Yayın Müdürü Danışman Yardımcısı Vekili gibi anlamsız ve bir o kadar da dalkavukluk kokan payelerle onurlandırılırlar. Fırsat buldukça yazdıkları, kerameti kendinden menkul yazıları kaleme alırken, asıl işleri, bir sonraki romanlarının telif hakkını gazeteye satmaya çalışmaktır. Gazete ise, bunları çok istediği için değil, yazarla radyo ve televizyonda yapılacak röportajlar sayesinde bedava reklam olanağı bulacağı için alır.

Yazarlar çalıştıkları gazetede pek sevilmez, çünkü steno bilmez ve içkileri ödeme sırası kendilerine geldiğinde ortadan toz olurlar.

Makasçılar

Bu sözcük ilk zamanlarda (18. yüzyıl başları) yazın mes-

leğini salt para adına ucuzlatan kişi anlamında kullanılıyordu. Bir diğer deyişle, kitapları satmayanlar tarafından, satanlar için kullanılan bir terimdi. Örneğin, Dickens makasçı olmakla suçlanmıştı. Aynı biçimde suçlanan Samuel Johnson ise bundan gurur duyuyordu. Sözcük günümüzde, bir haber ya da yazıyı kes yapıştır yöntemiyle şekle sokmak anlamına da geliyor. O nedenle çoğu gazeteci şaşmaz, daha doğrusu küstahça bir gururla kendine makasçı nitelemesini yakıştırmaya bayılır. Aynı şeyi dışardan biri yapsa büyük olasılıkla dayak yer.

Uzman Muhabirler

Bunlar çeşit çeşit olur. Esas itibarıyla gazeteye belli bir konu ya da belli bir yerle, bazen de her ikisiyle ilgili haberler geçer ve *Milli Savunma*, *Parlamento* ya da *Dış Haberler* muhabiri gibi adlar alırlar. (Bununla birlikte polis muhabirleri polisiye olaylarla ilgili haber yakalamak yerine, zamanlarını harcama faturalarını tahsil etme peşinde koşturmakla geçirirler.)

Yine uzman muhabir sınıfında yer alan *seyyar muhabirler* meslektaşlarınca pek sevilmeyen, ama gazeteyle yaptıkları sözleşme kapı gibi sağlam olan "gasteci"lerdir. Bu nedenle, sırf kendi iyilikleri için ikide bir gazetede görünmelerini gerektirmeyen görevlere gönderilirler. Bazen de gazetede "Önemli Biri"nin yeteneksiz yakınları, bu kez gazetenin iyiliği düşünülerek "seyyar muhabir" yapılır ve mümkün olduğu kadar uzakta tutulurlar.

Özel muhabirler yalnızca belli bir haber için işe alınan ya da "Önemli Biri"yle düşüp kalkan ve maaş bord-

rosunda yer almalarını meşru kılacak bir unvan bulunması gereken kişilerdir.

Kendi muhabirimiz ise genellikle haberin, ajans veya rakip gazete gibi başka bir kaynaktan araklanarak yazıldığını gizlemek için kullanılır. Araklanan haberin yalan çıkıp dava konusu olması, yine bir sürü eğlenceli olaya yol açar. "Kendi muhabirimiz" sıfatı, bir muhabirin meyhanede tanıştığı ve peşinde olduğu haber hakkında bir şey –mesela meyhanenin bulunduğu sokağın adını– biliyor gibi görünen bir kişi için de kullanılabilir.

Uzman muhabirlik belli alanlarla sınırlı olmadığından genel muhabirler bir an önce herhangi bir konuda uzmanlaşıp işsiz kalma derdinden kurtulmak isterler. Çünkü toplu sözleşme öncesinde servislerin tensikat listelerini gözden geçiren Genel Yayın Müdürü, muhtemelen son Olimpiyatlarda yaşanan bir paniği anımsayarak "Olmaz, emektar Jones'u şutlayamayız. Okçuluktan bir tek o anlıyor," deyip Jones'un adını listeden siler. Böylelikle yıllar yılı spor yazarı olma sevdasıyla yanıp tutuşan emektar Jones, ancak Genel Yayın Müdürlerine özgü bir mantık sayesinde kendini bir anda Milli Savunma muhabirliğine atanmış bulur.

Genel muhabirler hep, uzman muhabirlerin kendilerini konularına fazla kaptırdıklarını, uzman muhabirler ise böyle bir şeyin söz konusu olmadığını iddia ederler. "Blöfçü", bu konuda bir yargıya varabilmek için kendine şu soruyu sormalıdır: "Yeni bir otomobil modelini baştan aşağı –ve haklı olarak– kötüleyen bir haberi en son ne zaman okumuştum?" Son tahlilde herkes gibi, uzman muhabirler de mükemmel değildir.

Serbest Muhabirler

Bunlar genellikle taşrada yaşar ve gazetelerle pazar eklerine, zaman zaman önemli yer verilen yerel haberler sağlarlar. "Papaz Panayırı Açtı"nın değil ama "Papaz Panayır Güzeliyle Kaçtı" gibi bir haberin şansı hiç de fena değildir.

Serbest muhabirler, bir zamanlar Londra'da yaşarken alacaklılarından ve düşmanlarından kaçmak için taşraya yerleşen eski muhabirler de olabilir. Nedendir bilinmez, bulvar gazetelerinin eski muhabirleri daha çok Güney'i tercih eder. Bu da Brighton'un kuzeyinde heyecan verici hiçbir şey yaşanmadığına inanan Güneylileri doğrular gibidir.

Kendilerini müstakbel gazeteci olarak gören meraklılar da serbest muhabir sınıfına girer. Bunlar büyük gazetelerin haber müdürlerine sürekli telefon ederek

a) Hiç kimseyi ilgilendirmeyen;
b) Ajansların bir hafta önce geçtiği;
c) Yayınlanması halinde, gazetenin başını devlet sırrını açıklamaktan ya da iftiradan belaya sokabilecek

haberler önerirler.

Kendinizi asla büyük bir gazetenin serbest muhabiri olarak tanıtmayın. Bu, işsiz olduğunuzu ya da Londra'da bir iş bulamadığınızı açıkça itiraf etmekle eşanlamlıdır.

Buna karşılık yabancı bir gazete adına serbest muhabirlik yaptığınızı söylemekte bir sakınca yok – tabii, o gazetenin İngiltere'de bilinen bir muhabiri olmadığı sürece. Ne yazık ki, tanınmış gazetelerin çoğunun mu-

habirleri vardır. Dolayısıyla, örneğin *Washington Post* adına serbest muhabirlik yaptığınızı söylerseniz çarşafa dolaşmanız hemen hemen kaçınılmaz demektir. Ama dünyada başka gazete mi kalmadı!

Bu işi, sözgelimi *Cleveland Plain Dealer, Baltimore Sun, Hartford Courant, Fort Worth Star & Telegram* gibi pek fazla tanınmayan bir Amerikan gazetesi adına da yapıyor olabilirsiniz.

Herhangi bir yabancı gazetenin serbest muhabirliğine gerçekten talip olmaya niyetliyseniz, yapmanız gereken şey çok basit. İlgilendiğiniz gazeteye bir mektup yazacak ve ilişikte o günkü gazetelerden seçip biraz rötuşlayarak yeniden yazdığınız üç beş haberi göndereceksiniz. Ne kadar hızlı bir muhabir olduğunuzu göstermek için, mektuba iki üç gün önceki tarihi atın. Gerçi Amerika'daki bütün iyi gazeteler İngiltere'yle ilgili haberleri ajanslardan zaten almaktadır, ama muhtemel bir iyi kaynağı da geri çevirmezler. Sonuç olarak, nazik bir dille yazılmış, hiçbir taahhüt içermeyen ama "Bir haberiniz yayınlanırsa paranızı öderiz" diyen bir cevap alırsınız. Bu iyi bir şeydir, çünkü adınızın gazetenin katkıda bulunanlar listesine geçme olanağı çıkmıştır. Böylelikle, ileride iş için başvurduğunuz bir gazete referansınızı kontrol etmek istediğinde "Hanging Rock Express" onlar için serbest muhabirlik yaptığınızı doğrulayacaktır. Bu bir işinize yarar yaramaz o ayrı mesele, ama bir şey kaybetmiş de olmazsınız.

Stajyer Muhabirler

Stajyer muhabirlik, eskiden mesleğe yeni giren gençlerin tek kuruş para almadan geçirdiği zorunlu hizmet

ya da kölelik dönemi anlamına geliyordu. Gazeteci olabilmenin tek yolu buydu. Günümüzde ise stajyer muhabirler, maaş alan, fazla mesai yapmak istemeyen, sendikal ya da demokratik haklardan söz eden ukala Basın Yayın öğrencileri ya da mezunlarından oluşuyor. Eski dayanıklı gazeteci tipi giderek tükeniyor; bu da gazetecilik standartlarını düşürüyor tabii.

Gerçek blöfçü asla stajyer muhabirlik yapmaz elbette. Ama eski gazeteciler bu konudaki anılarını anlatırken, sizin de söyleyecek birkaç sözünüz olmalı. Hayal gücünüze yardımcı olması açısından, stajyer gazetecilerin bilmeniz gereken belli başlı özellikleri şunlardır:

a) Koşullar değişmiş olsa da, yine en sıkıcı işlere, cinsiyet farkı gözetilmeksizin stajyer muhabirler gönderilir ve başta servis şefleri olmak üzere, herkes tarafından sistemli şekilde azarlanırlar.
b) Erkek stajyerlerin en büyük sorunu sivilceleridir.
c) Kız stajyerler ise cinsel sömürü ya da tacize maruz kalabilecekleri endişesiyle sürekli tetiktedirler. Böyle bir şey olmayınca da büyük bir hayal kırıklığına uğrayarak bunalıma girerler.

Sayfa Sekreterleri

Bunlar gazetenin imalat bölümünü oluşturur. Yaratıcı olmaktan çok uygulayıcıdırlar. Sayfa sekreterinin başlıca işi kendisine verilen yazıyı sayfadaki yerine ya da genel yayın müdürünün önyargılarına –bazen de her ikisine– uydurmak; bir de yazıları deyiş bozukluklarından ve gramer yanlışlarından arındırmaktır.

Sayfa sekreterleri uzun yazılara bayılırlar. Çünkü bir yazı ne kadar uzunsa, o kadar çok kesme fırsatı çıkacak demektir. Sekreterler en ünlü yazarların bile yazılarından paragraflar attıkları halde, yazarların bunu fark etmemiş olmasıyla övünür. Aslında bu çok doğaldır. Çünkü hiçbir ünlü yazar, ne yazdığının tam olarak farkında değildir.

Sekreterler yekpare (ya da üç beş masanın biraraya getirilmesiyle oluşturulan) dev masalarda çalışır. Masanın "aşağı" tarafında *sekreter yamakları* oturur. Bunlar henüz sayfa düzenine karışacak kadar kıdemli olmadıklarından, kaba redaksiyonla uğraşır; yani gün boyu gazeteye akan haber ve yazıları tasnif eder, düzeltisini yapar, bunların maddi bir hata ve, en önemlisi, o günün tarihini taşıyıp taşımadığına bakarlar.

Gazetenin her sayfasının bir sorumlu sekreteri vardır. Bunların iki ya da üç yardımcısı olur. Bütün sekreterlerin başı olan (dolayısıyla hiçbir iş yapmayan) *teknik müdür*'den sonra en saygın sekreterler birinci sayfa ile spor sayfasının sekreterleridir. Gelenek olarak teknik müdürler spor sayfasının sekreterine hiç karışmazlar. Spor sayfalarının farklı bir gazete görünümünde olmasının nedeni budur.

Sayfa sekreterlerinin ansiklopedik bir bellekleri vardır ve onlar olmadan bir gazetenin çıkması mümkün değildir. Bununla birlikte, çoğu muhabir, sekreterlere de gazeteci denmesine gıcık olur.

Sayfa sekreterleri bazen yazı işleri müdürlüğüne, hatta genel yayın müdürlüğüne bile yükselebilir. Ondan sonra makam odalarına kapanır ve kolay kolay kimseye görünmezler. En büyük zevkleri ise günde en az bir muhabiri odalarına çağırtıp kıyasıya fırça çekmek olur. Fırçayı yiyen muhabir, arkadaşlarına istifa edeceğini söyleyip doğru en yakın meyhaneye gider.

Ancak şunu bilmelisiniz ki, sayfa sekreterleri, tüm günahları ve sevapları bir yana, muhabirlere bir konuda çok yararlı olur. Diyelim ki, gazetede hükümeti/bir holdingi/yabancı bir ülkeyi/önemli bir kişiyi üzen, utandıran ya da zıvanadan çıkaran bir haber yayınlandı. Ve diyelim ki bu haber yanlıştı ya da açıklanmaması gereken bazı bilgileri faş etti. Bu durumda muhabir, haber kaynağına karşı zevahiri nasıl kurtaracak?

Basit. Klasik "gasteci" blöfünü çekip topu sayfa sekreterine atarak.

Kaynak ya da bağlantı teessüflerini bildirmek için kendisini aradığında "Çok özür dilerim," diyecek: "Ben haberi inanın ki tam anlaştığımız gibi yazmıştım, ama o alçak sekreterler yok mu! Her şeyi tersine çevirip üstelik kimbilir nereden buldukları alakasız şeyleri de eklemişler." Sonra iyice öfkeli ama hamasi bir tonla şöyle devam edecek: "Vallahi, neredeyse istifayı basıyordum. Ama sonra düşündüm ki, kalırsam, siz/şirketiniz/ülkeniz hakkında *asıl gerçeği* yazarak durumu kurtarabilirim... Şimdi, bana söyleyebileceğiniz yeni bir şey var mı?"

Elbette bu blöfe ancak saftoronlarla etkafalılar gerçekten inanır. Ama önemli olan, o anda durumu kurtarmaktır. Bu arada kaynak veya bağlantı da, muhabirin daha bir süre sürdüreceği yıkama yağlamanın tadını çıkarır.

Bu noktada aklınıza, kaynakla bağlantı arasındaki farkın ne olduğu gibi bir soru gelebilir. Bağlantı, basınla zaten ilişkide olan bir yetkilidir ve gizli tutulması diye bir şey söz konusu olamaz. Ama kaynak, genellikle gizlidir. Ya da en azından haber müdürü, buna inandırılmalıdır. Bu gizlilik dümeni sayesinde, kaynağın aslında gerçek değil, kupür dosyanızın ve zengin hayal

gücünüzün bir ürünü olduğunu kimse anlayamaz; siz de gazetecilik uğruna "kaynak"la kaynatmalarınız sırasında yaptığınız yüklü harcamaları gazeteden tıkır tıkır almayı sürdürürsünüz.

Sekreterler yukarıda verdiğimiz örnekte olduğu gibi işinize yarayabilir, ama esas olarak hiç de şakaya gelir insanlar olmadıklarını bilmeniz gerek. Onlara karşı asla çokbilmiş havalara girmeyin (ama laf arasında Patron'un akrabası olduğunuzu ima edebilirsiniz). Gerek kişiliklerine gerek yaptıkları işe ne kadar büyük bir hayranlık duyduğunuzu hissettirin. Sık sık, kendinizi sayfa sekreteri olacak kadar yetenekli görmediğinizi, muhabirlik gibi seviyesiz bir işe sırf bu yüzden katlandığınızı tekrarlayın. Unutmayın ki bir sayfa sekreteri manşetlik haberinizi, seri ilanlar arasına karışmış üç satırlık bir habere çevirebilir.

Sekreterler birbirlerini çok tutar. Birine hakaret ettiniz mi, hepsine hakaret ettiniz demektir. Kendilerine yapılanı asla unutmaz ve uygun bir zaman kollayıp karıncalar gibi hep birlikte saldırıya geçerler. Muhabirlerin meyhane sohbetlerinin başlıca konularından biri "Tanıdığım En Korkunç Sayfa Sekreterleri"dir. Ama gerçek dostluklara her meslek dalında çok ender rastlanmaz mı zaten?

Dergi Gazetecileri

Bunlar gazetelerin pazar günleri bedava verdiği, kuşe kağıda basılan ve ilanların arasında yer yer yazılar da içeren dergilerde çalışan gazetecilerdir.

Seychelle Adaları, kelaynak kuşları, jakuziler ve Paris *restaurant*'ları gibi nefes kesici konular üzerinde

devrik cümleler ve cafcaflı benzetmelerle kaleme aldıkları yazılarını, Akademi'den yeni mezun genç yeteneklerin balık gözü objektiflerle çektiği müthiş sanat fotoğrafları süsler. Dergi gazetecileri, bu yazıları günlük gazete temposundan uzak bir rahatlık içinde, bir ya da iki ay öncesinden yazarlar. Bu nedenlerle, bir de yazılarının yanına basılan vesikalık renkli fotoğrafları kuşe kağıt üzerinde çok güzel durduğu için, kibirlerinden yanlarına varılmaz.

Dergi gazetecilerinin çoğu serbest yazarlardır ve gazetede sık sık görünmezler. Bu bakımdan şanslı sayılırlar, çünkü günlük gazetede çalışanların bunlar hakkında bazı kuşkuları vardır ve ellerine geçirseler bir kaşık suda boğarlar. Böyle duygular beslemekte de pek haksız oldukları söylenemez, çünkü dergi gazetecilerinin

– iş harcamaları daha yüksek,
– yurtdışı seyahatleri daha sık,
– öğle yemekleri daha uzun ve bol içkili olur.

Deneyimli bir blöfçü için, dergi gazetecilerini kafaya almak hiç zor değildir. Laf arasında *Paris Match* ya da *Life*'ta geçirdiğiniz günlerden, gittiğiniz heyecanlı –ve tehlikeli– görevlerden dem vurun. Çaktırmasalar da, gaza geleceklerdir. Pazar eklerinde yer alan o muhteşem "lifestyle" yazılarını önemli, ama reklamları daha da önemli görmekle birlikte bu gerçeklerden aslında tüm dergi gazetecileri fevkalade utanırlar çünkü.

Tabii "Somon Füme Kırışıklara İyi Gelir mi?" gibi yazılar yazmaktan gerçek bir zevk alan bazı tuhaf gazeteciler hariç! Bunları da, Andy Warhol'u tanıdığınızı veya elinizde kimsenin bilmediği bir *bouillabaisse* [şaraplı balık çorbası] tarifi olduğunu söyleyerek tavlayabilirsiniz.

Bulvar gazetelerinin pazar eklerinde çalışan gazete-

cilerde herhangi bir utanma duygusu olmadığından onları etkilemek kolay değildir. Yine de Elton John'u şapkasız, Prince'i bakıcısız ya da Samantha Fox'u tamamen giyinik gören tek gazeteci olduğunuzu iddia ederek şansınızı bir deneyin. Belki ilgilerini çekebilir.

Foto Muhabirleri

Foto muhabirlerine "foto", "şipşakçı" ya da "sığır" denir. Bu son yakıştırma hem sürü halinde dolaşmalarından hem de tek bir kare fotoğraf uğruna hiçbir gayrı insani davranıştan çekinmemelerinden kaynaklanır. Fotolar için hayatta en önemli şey resim çekmek ve kendisi de bir fotoyken gazetede yetişerek Fotoğraf Servis Şefi olan kişiyi memnun etmektir. Blöfçülerden bazıları, resmi çekilen konuyla objektif arasına girdiler diye foto tarafından bir vuruşta yere serildikleri günleri çok iyi anımsayacaklardır. (Kanada'ya giden turistler de ana ayı ile yavrusu arasına girme hatasına düştüklerinde benzer sorunlar yaşamaktadır. Şu farkla ki, olaydan sonra ayıyı, özür dilemek için on duble içki ısmarlaması gerekmediği konusunda ikna etmek daha kolaydır.)

Asla, haber fotoğrafçılığından anlıyormuş ayağına yatmayın. Çünkü muhatap olacağınız kişiler enstantane ve ışığı doğru ayarlamak, sigara yakmak, "Bana bak!" diye böğürmek, kamerayı gözüne dayamak ve deklanşöre basmak gibi işlerin tümünü içgüdüsel olarak ve bir saniyeden daha az sürede yapabilen kişilerdir.

Asla bir fotoya, foto-gazeteci demeyin. Çünkü bu

a) biraz yazma yeteneğine

b) sanatçı bir eğilime

sahip olmayı çağrıştırır ki, safkan bir haber fotoğrafçısı için her ikisi de utanç verici özelliklerdir.

Aslında foto-gazeteci terimi yalnızca şu kişiler tarafından kullanılır:

- objektif kapağını çıkarmayı az çok beceren yazarlar;
- basın yayın okullarında hiçbir işe yaramayan dersler veren hocalar;
- kendilerinde bir özellik olduğunu vehmeden ve saftoron bir yayıncıyı kafakola alarak pahalı ve çok sanatsal görünümlü fotoğraf albümlerini yayınlatan stüdyo veya moda fotoğrafçıları. (Bu kitaplar pazar dergilerinde tanıtılır ve otuz altı tane kadar satar.)

Haber fotoğrafçılığı dünyasının taçsız kralları, savaş fotoğrafçılarıdır. Ama İngiltere'de artık ne savaş fotoğrafçılarına ne de mükemmel haber fotoğraflarına rastlanmaktadır. Bunun iki nedeni vardır. Birincisi, savaş fotoğrafçıları ya emekli olmuş ya da görev sırasında ölmüşlerdir. İkincisi, bu tür fotoğrafları asıl kullanması gereken pazar ekleri ilgilerini daha çok banyo takımları, moda, lüks lokantalar ve tatil yerleri fotoğraflarına kaydırmış bulunmaktadır.

Tabii ki blöfçüye yakışan tavır sıkı haber fotoğrafçılığının ülkemizde ölmesine yanarken, Avrupa'da –özellikle Fransa, Almanya ve İtalya'da– ne kadar başarıyla sürdürüldüğüne işaret etmek olacaktır. Konuştuğunuz (daha doğrusu içki ısmarladığınız) foto, buna bayılır. Ayrıca "Pazar eklerini muhallebi çocuğu fotoğraflarının istila etmesinde, cicili bicili reklamlarının yanında acı gerçekleri gösteren fotoğrafların yayınlanmasını is-

temeyen reklamcıların mı parmağı var acaba?" diye bir soru da iyi gider.

Nihayet, gerçek yaşamın yerini "lifestyle"a bıraktığı yeni çehreli pazar eklerinin, eskiye oranla çok daha fazla "avanta" olanağı sağladığı kanısında olduğunuzu belirtebilirsiniz. Tabii hemen "hiç kimseyi suçlamak istemediğinizi" ekleyin. Foto, zokayı yutacak ve az sonra, malı hangi sekreterlerle şeflerin götürdüğünü tek tek saymaya başlayacaktır. Çünkü bir gazetedeki bütün dedikodu ve skandalları, bir reklam bölümündeki müşteri temsilcileri bir de fotolar bilir. Fotoları kafaya almak için, aynı sayfa sekreterlerine yaptığınız gibi kendinizi aşağılama taktiğini uygulayın. Bir fotoğrafın bin kelimeye bedel olduğunu hararetle savunun – tabii bunun çoğu kez gerçek olduğunu da aklınızdan çıkarmayın.

Ama bir fotoyu gerçekten etkilemenin en sağlam yolu, "sapına kadar profesyonel" olduğunuzu, yani "kibrit çakılsa alev alacak" kadar akşamdan kaldığınız besbelliyken bile işinizi yapabileceğinizi kanıtlamaktır. Bunun için akşamdan kalma rolünü şöyle keseceksiniz: Gözlerinizin kan çanağı gibi olması için evden çıkmadan önce sabunla güzelce ovun, sakal traşı olmayın ve fotonun yanında sabah kahvenizi içerken fincanı tabakta şakırdatacak şekilde ellerinizi titretin. Kısacası tam bir ceset gibi görünün, sonra da göreve çıkıp bomba gibi bir iş getirin. Bu kıyağımızı da unutmayın.

MESLEKTAŞLARINIZI TANIYIN

Gazeteciler belli tiplere ayrılır.

Karşınızdaki gazeteciyi, duruma göre

a) etkilemeyi

b) korkutmayı

amaçlayan bir blöfçü olarak onun hangi tipe girdiğini ve bu tipe nasıl davranılacağını öğrenmeniz gerekiyor.

1. **Gerçek Profesyonel.** Ömrünün sonuna kadar sayfa sekreteri veya muhabir olarak kalmaktan rahatsızlık duymaz. İşini muhtemelen fevkalade saygın bir yerel gazetede öğrenmiştir. Stenoyu iyi bilir. Temiz, ama gösterişsiz giyinir. Haftanın politik modası ne olursa olsun, İGS'yi [İngiltere Gazeteciler Sendikası] desteklemekten şaşmaz.
   Etkilendikleri: kendisinden daha hızlı steno yazanlar, mekteplileri sevmeyenler.
   Korktukları: doğal yazma yeteneği ve/veya doğal çekicilik.

2. **Parlak Mezun.** Aslında televizyona geçmek için uygun zamanı kollamaktadır. Oxford'da okumuş, okul gazetesine yazdığı parlak yazılarla dikkati çekmiştir. Steno bilmez, ama üniversitede Patron'un oğluyla/kızıyla tanışmıştır ve halen onun en iyi arkadaşı/sevgilisidir.
   Etkilendikleri: polis muhabirleri.
   Korktukları: Klasik edebiyat uzmanları, yüzünde sivilce çıkması.

3. **İşçi Sınıfı Kökenli Dayı.** Bazen doğuştan yazar, ama daima doğuştan dayıdır. İki yıl içinde genel ya-

yın müdürü olmaya kararlıdır. Teknik yeteneği mükemmeldir.
Etkilendikleri: Gerçek *gourmet*'ler, kendisinden daha dayı olanlar.
Korktukları: Aslında orta sınıftan olduğunun anlaşılması.

4. **Sinsi Kırıtık.** Dişi bir tarantuladır. İşe nasıl alındığı konusunda ağzını açmamayı tercih eder. İş arkadaşları Genel Yayın Müdürü'nün metresi olduğundan şüphelenir. Genel Yayın Müdürü ise bu dedikodular için "Keşke" diye düşünür.
Etkilendikleri: bir beyni olduğunu fark edenler.
Korktukları: kalburüstü kişilerin katıldığı davetleri kaçırmak.

5. **Süper Şık.** Kadın, erkek ya da modaysa her ikisi birden olabilir. Rahatı değil, etkileyici olanı giyer. Neyin "in" olduğu ile en son dedikoduları bildiği ve çocukları çok iyi anladığı iddiasındadır. Tirajı düşmekte olan gazetelerin genel yayın müdürleri tarafından "denize düşen yılana sarılır" düşüncesiyle işe alınır. Steno bilmediği gibi, doğru dürüst not da tutamaz.
Etkilendikleri: kendi yattığı kişiden daha revaçta olan birisiyle yatanlar.
Korktukları: otuz yaşını bulduğunu ya da geçtiğini anlayanlar.

6. **Kılıksız.** Genellikle erkek olan bu hippi emeklisi, köprüaltı serserileri gibi altı başka üstü başka giyinir; pislikte de onlardan geri kalmaz. İş arkadaşları, bu tipin yaratıcı bir dehaya sahip ve nispeten za-

rarsız olduğunu düşünür, ama ne kadar yanıldıklarını bilemezler. Kılıksız aslında bencil ve acımasız bir canavardır. Kariyerinizi, itibarınızı, hatta sevgilinizi daha kolay çalabilmek amacıyla hippi kılığına bürünmüştür. Sık sık Sinsi Kırıtıklardan biriyle görülür. Çünkü Sinsi Kırıtıklar pek zeki olmasalar da, kendileri gibi birini –hangi kılığa girerse girsin– gözünden anlarlar.

Etkilendikleri: kendisinden daha gaddar olanlar.

Korktukları: temiz ve birbirine uyan bir kıyafet giymeye zorlanmak.

7. **Dediğim Dedik.** Kadındır. Gazeteye, İdare veya Üretim bölümlerinden ya da Patron'un en gizli sapıklığını bildiği için gelmiştir. Mutlaka Sümeroloji ya da benzeri bir fakülte mezunudur. Sıfır numara yeteneksiz olduğunu "saçmalık istemem" türünden otoriter havalarla örtbas etmeye çalışır. Kendisine karşı çıkana önce hakaret eder sonra da sakarin gibi tatlı davranır. Sekse büyük ilgi duyar. Ama seks ona aynı ilgiyi göstermez.

Etkilendikleri: kendisini ciddiye alır görünen önemli kişiler.

Korktukları: kendisini ciddiye almayan önemli kişiler.

Hangi tipten olursa olsun, iş arkadaşları gerçekten herkesten daha önemlidir, çünkü:

– İş bulmanıza yardımcı olabilirler
– İşten kovulmamanızı sağlayabilirler
– Size borç verebilirler.

İş arkadaşlarınız (yani kayda değer olanlar) en az sizin kadar "bir bilen" ve blöfçü olacağından, onlara fazla bir şey yedirebileceğiniz hayaline kapılmayın. Aşağıdaki iki altın kurala uyduğunuz sürece, onlardan daima (=- başka bir gazeteye geçinceye kadar) saygı görürsünüz:

1. Asla kendi blöfünüze inanır duruma düşmeyin.
2. Her şeyi, her koşulda dalgaya almayı bilin.

Böylece psikopat değil, kopuk olarak tanınırsınız. Fakat psikopatların çoğu aynı zamanda mükemmel blöfçüler olduğundan, sizin gerçekte ne olduğunuzu kimse bilemeyecektir – ki blöfün özü de budur.

Kıyafetler ve İşaretler

İyi bir blöfçü, daha tanıştırılmadan bir gazetecinin bulvar gazetesinde mi yoksa ciddi gazetede mi çalıştığını anlayabilmelidir. Bazen karşınızdaki gazetecinin genel muhabir mi yoksa özel muhabir mi olduğunu bile anlamak mümkündür.

Genel olarak, bulvar gazetelerinde çalışanların çok daha şık bir görüntüleri vardır. Ama gerçekten iyi giyinip giyinmedikleri sizin kendi görüşünüze kalmış, tartışmaya açık bir konudur.

Bulvar Gazetecileri

Erkek bulvar gazetecileri daha çok başarılı devremülk pazarlamacılarına benzerler.

Ancak arada sırada elbisesi buruşuk, süet ayakkabı-

larının topuğu yenmiş, hırkası tüylenmiş, şapkası deforme olmuş, pardösüsü lekeli ve pis bıyıklı bir tipe de rastlayabilirsiniz. Altmışına merdiven dayamış olan ve *dinozor* denilen bu adam, iş arkadaşlarından nefret dolu bir saygı görür. Blöf konusunda sizin gittiğiniz yollardan çoktan gelen ve peşinde olduğunuz haberi, bir fahişenin sarhoş müşterisinin cüzdanını yürütmesi gibi kaşla göz arasında elinizden kapabilecek bu adamdan KESİNLİKLE UZAK DURUN!

Erkek bir bulvar gazetecisi üzerinde şunları taşır:

- Kredi kartı koleksiyonu
- Çeşitli kimlik kartları
- Bir çağrı cihazıyla bir mini teyp (ikisi de çalışır durumda) ve muhtemelen, Rotary Kulüp rozeti şeklinde bir yaka mikrofonu
- Çeşitli kartvizitler (bazıları kendi adına basılmış olabilir)
- Bir ağız spreyi
- Nikotin çikleti (herkes sigarayı bırakıyor ya!)
- Tamamen mesleki nedenlerle gittiği bir masaj salonunun adres kartı
- Bir altılı ganyan kuponu
- Şifreli adres defteri
- Son haberi dolayısıyla genel yayın müdüründen aldığı övgü notu
- Çeşitli gazete ve dergi kupürleri
- Bir ya da iki tükenmez ve birkaç kurşunkalem
- Bir cilt gider makbuzu

Bu listeye bir de bozuk para, çakı gibi şeyleri eklerseniz, elbiseyi ütülü tutmanın neden bu kadar zor olduğunu anlayabilirsiniz.

Ciddi Gazeteciler

Erkek ciddi gazetecilerin görünümleri ya Soylu ya da Entelektüel olur – ki genellikle her ikisinin de kuru temizlemeciden geçmeye ihtiyacı vardır.

Entelektüel bir erkek ciddi gazeteci (Genus Intellectualis) şöyle giyinir: deforme olmuş bir spor ceket, torba gibi kadife pantolon, lekeli süet ayakkabılar, renkli gömlek (kravatsız).

Saçları üniversitedeyken, küçük sınıflardan kızların çok çekici bulduğu dağınıklık içindedir. Ama bugün –özellikle kırkına gelmiş ve hafiften kelleşmişse– eski çekiciliğini yitirmiştir.

Üzerinde şunları taşır:

- Bozuk bir çağrı cihazı
- Kahve lekeleriyle dolu bir not defteri
- Süresi geçmiş bir kredi kartı
- Son işinden kalma buruşuk bir kartvizit
- Bir paket filtresiz sigara
- Basın kartı (o da kahve lekeli)
- Duyulmamış bir Ermeni şaire ait şiir kitabının Fransızca çevirisi
- Arkasında kendi ev ve iş telefonlarının yazılı olduğu bir gider makbuzu
- Peşinde olduğu habere ilişkin notları ifade eden hiyeroglif şekillerle dolu kağıt parçaları

Soylu erkek ciddi gazetecinin (Genus Patricianus) giyimi ise şöyledir: ağır ve koyu renk yünlü kumaştan yelekli takım elbise, çizgili gömlek, kendi mahallesindeki video kulübü bile olsa mutlaka bir yere üyeliği simgele-

yen çizgili kravat, genellikle siyah Oxford ayakkabıları. Elbisenin pahalı olduğuna şüphe yoktur, ama buna rağmen asla doğru dürüst ütülü olmaz.

Soylu erkek ciddi gazeteci, üzerinde bulvarcı meslektaşlarıyla hemen hemen aynı şeyleri taşır. (Tek farkı, aynı masaj salonuna sadece sağlık nedenleriyle gitmesidir. Rahatsızlığı, Başbakan'ın son basın toplantısında başgösteren bir "sırt ağrısı" olabilir.)

Gelgelelim ciddi gazeteciler (erkek) Gerçek Profesyonel (Solidus Professionalis) türüne de ait olabilirler. Oxbridge'e gitmeden önce genellikle bir üniversiteye hazırlık kursuna giden ya da en basit ifadeyle fena halde iyi gazeteciler olan bu adamlar iki parça giysilerle yetinirler ama kravatları tercihen MCC'dendir.

Şunu bilmelisiniz ki, giysiler gibi fiziksel tipler de değişkenlik gösterir. Örneğin bulvar gazetecileri kısa ya da orta boyludur. Ciddi gazetecilerin Soylu türü genelde uzun boylu, gençliğinde ince yapılı ve delişmen olur; orta yaşa gelince göbeklenip babacanlaşır.

Genus Intellectualis'in, hiçbiri göze hoş görünmeyen çeşitli biçimleri vardır.

Genus Solidus Professionalis genellikle orta boylu olup beden ölçülerini koruma kaygısındadır.

Kadın gazetecileri kategorize etmek daha zordur. En fazla şunlar söylenebilir: ciddi gazetecilerin Entelektüel türü, gençken blucin giyer, daha sonra pahalı butiklere terfi eder; bir de koltuk altlarını traş etmekte güçlük çeker. Soylu türden olanlar ise ne giyerlerse giysinler daima bir inci kolye takarlar.

Kadın bulvar gazetecileri müthiş saldırgan giysilerle dolaşır. Ancak çok iyi gazeteci olanlar, yani bir çantaya iki üç milyon sayacak kadar kazananlar sekreter gibi görünmeyi tercih ederler.

Aslında gazetecilerin giyim tarzını belirleyen (yoğun bir kabile içgüdüsü dışında), ilişkide bulundukları insanlardır. Bu bakımdan uzman muhabirleri ayırt etmek daha kolay olur. Ekonomi muhabirleri banker ya da sigortacı gibi giyinir. Magazin muhabirleri artist menajerlerine ya da artistlerin kendilerine benzer. Saray muhabirleri (yani Kraliyet Ailesi'ne ilişkin haberleri vermeye akredite olanlar), en üst tabakadan biriymiş gibi görünmeye çabalar, hatta bunu Eton Koleji'nin kravatını takmaya kadar vardırırlar.

Polis muhabirleri de, haberlerini yazdıkları gangsterleri andırabilir, ama çoğunlukla sivil polis gibi giyinir ve davranırlar. Tabii bu, çekingen bir tanıktan özel haber koparmakta çok işe yarar.

Milli Savunma muhabirleri ise kendi suçları olmayan bir açmaza yakalanmışlardır. Görev dönüşü, haber merkezine SAS komandosu kılığında girmeleri anlayışla karşılanabilir de, normal bir iş gününde aynı kılıkla dolaşmaları homurtulara yol açar.

Blöfçü, bu özet örneklemeden, giysilerin yalnızca insanları değil, işin tümünü biçimlendirdiğini anlayacaktır. Zeki bir blöfçü ayrıca İngiliz basınıyla ilgili çok önemli bir gerçeği de yakalamış olabilir. Dikkat edilirse Amerika'da her şehrin kendi gazetesi vardır. Dolayısıyla bu gazeteler belli bir bölgenin ortalama beğeni ve taleplerini yansıtır. (Bu olgu, Amerika'da karikatürlere neden hemen hemen yalnızca en burnubüyük gazetelerde yer verildiğini de açıklar.) Oysa, İngiltere'deki büyük gazetelerin hepsi ulusal gazetelerdir. Doğal ya da coğrafyası belli bir okur kitlesine sahip olmadıklarından, daha fazla satabilmek için her türlü toplumsal ve politik önyargıya hoş görünmek zorundadırlar. Bu yüzden de gazeteciler (en azından sokağa çıkanlar) ka-

muoyundaki gazeteci imgesinin dışında bir görünümle dolaşamazlar. Blöfçü, sözgelimi ayağında blucin, sırtında yırtık tişörtle gezip *The Times*'ın parlamento muhabiri olduğunu iddia eden kişinin kötü bir blöfçü olduğunu anlamalıdır. Ama söz konusu kişi, bal gibi *The Times*'ın rock müzik muhabiri olabilir. Çünkü bu saygın gazete bile ister istemez, adaşı "zaman"la birlikte değişmek zorunda kalmıştır.

BORUSU ÖTENLER

Patron

Patronlar ikiye ayrılır:

a) gazetecilikten anlayanlar

b) anlamayanlar.

Bunların para kazanma açısından bir farkı olmadığı gibi, ikisine de blöf yedirmek olanaksızdır. Çünkü, birinciler zaten sizden çok daha fazlasını bilir; ikinciler ise büyük olasılıkla siz var mısınız yok musunuz farkında bile olmaz. Şurası herkesçe bilinen bir gerçektir ki, bir patron işten ne kadar az anlarsa o kadar çok ukala olur. İşi bilen patronun çevresinde genellikle kendisi gibi işten anlayan, deneyimli kişiler bulunur. Böyle bir durum söz konusuysa, yapabileceğiniz tek blöf onlardan en ufak bir korkunuz yokmuş pozunu takınmaktır. Gerçi kimse size inanmaz, ama gayretinizden dolayı tam puan alırsınız.

İşi bilmeyen patronun çevresini ise kendisinden iki kat daha cahil, ama entrikacılıkta Makyavelli'ye rahmet okutacak bir çıkarcılar çetesi sarmıştır. (bkz. "Baş Dalkavuk")

Patron herkesten önemlidir. Onun ardından aile fertleri gelir. (Patron daima erkek olur. Yalnız Amerika'da yasayla belirlenen bir oran içinde kadın, zenci ve eşcinsel olmaları zorunludur.)

Baş Dalkavuk

Her patronun mutlaka bir baş dalkavuğu olmaz. Ama nerede bir baş dalkavuk varsa –Allah kimseyi eline dü-

şürmesin– o gazetede çalışanların işi zor demektir. Baş dalkavuğun, insanın ağzını hayretten açık bırakan iki temel özelliği vardır:

– Elifi görse mertek sanacak kadar cahildir
– Ne iş yaptığı belli değildir.

Ancak sırf bu özelliklerine bakıp baş dalkavuğu adam yerine koymamak, sadece ne kadar toy olduğunuzu gösterir. Baş dalkavuk Patron istediği için vardır. Baş dalkavuğun ne kadar ebleh olduğunu ve ona piyasa değerinin en az beş kat üstünde bir para ödediğini Patron'un kendi de bilir. Ama bunu yaparak sadık bir adam satın almaktadır. Çünkü baş dalkavukların hepsinin kafası, böyle iyi paralı bir iş kaptıkları için ne kadar şanslı olduklarını kavrayacak kadar çalışır ve bu işi kaybetmemek uğruna her şeyi yaparlar. Hem de her şeyi. Örneğin:

– Gazetenin en eski, en iyi elemanını Patron'un karısını ya da annesini kızdırdı diye işten atmak gibi öteki yöneticilerin yapmaya yanaşmayacağı sevimsiz işleri yapmak.
– Patron'a sık sık ne kadar muazzam olduğunu, aslında yanında çalışanların böyle bir lütfa mazhar oldukları için gazeteden para almak şöyle dursun üste para vermeleri gerektiğini söylemek.
– Toplantılarda Patron'un plan ve projelerine karşı çıkanları susturmak.
– Patron'un biyografisini yazmak üzere aslanlar gibi tarafsız bir yazar ayarlamak ve dünya alem biyografinin ne kadar taraflı ya da komik olduğunu söyleyince sorumluluğu üzerine almak. Baş dalka-

vuk, biyografiyi yazma işini bazen kendisi üstlenir. Antrparantez, bütün baş dalkavuklar erkek olur. Kadınlar, tefe konulacakları işlere bulaşmama konusunda çok daha duyarlıdır.

Baş dalkavukla ilişkilerinizi ayarlarken, onun günde bin defa ölüp ölüp dirildiğini aklınızdan çıkarmayın. Baş dalkavuk, bir fiskelik canı olduğunu, Patron hariç herkesten daha iyi bilir. Şutlandığı takdirde soluğu Falkland Adalarında alacağının da bilincindedir. Bu nedenle baş dalkavuğu, size güvenebileceğine inandırmanız çok yararlı olur. Tabii, bu arada sizi Patron'un hiç ipe sapa gelmeyecek planlarına bulaştırmasına meydan vermeyin. Öte yandan Patron'un sevgi ve takdirini kazanarak baş dalkavuğu ekarte etmek gibi boş hayallere de kapılmayın. Baş dalkavuk yalnızca öteki dalkavuklardan çekinir ve iş, sizinle kendisi arasında bir seçim yapmaya dayanacak olursa, Patron'un en gözde "sırt kaşıyıcısı"nı değil, sizi gözden çıkaracağını bilir.

Baş dalkavuğu ve öteki dalkavukları kafaya almak için uygulayabileceğiniz iki taktik vardır:

a) Tek tek hepsi hakkında hiç de hoş olmayan şeyler biliyorsunuz ve size karşı iyi davranmaları kendi çıkarlarına olur.
b) Onları cin gibi akıllı ve aldıkları her kuruşu sonuna kadar hak eden aslan yöneticiler olarak görüyorsunuz.

Genel Yayın Müdürü

Genel yayın müdürleri yalnız tiplerdir. Hepsinin ortak özelliği kendilerini dünyanın en iyi yazarı/gazetecisi ve İngiltere'de "halkın nabzını elinde tutan" tek kişi sanmalarıdır. Bu sadece kendi kişiliklerinden kaynaklanmaz. Yazı işleri toplantısına katılan müdür ve servis şefleri tarafından da her sabah yeniden tartışmasız onaylanır. Bir insana kırk gün deli dense sonunda deli olduğuna göre, genel yayın müdürlerinin kendilerini yalnızca dünyanın en iyi gazetecisi olarak görmeleri alçakgönüllülük bile sayılabilir. Tabii bu sanrıya verilen desteğin sürmesi, gazetenin tirajıyla doğru orantılıdır. Bu yüzden genel yayın müdürlerinin kendi yazıları dışında en değerli buldukları ve büyük bir dikkatle okudukları tek yazı, bir gün önceki tiraj raporudur.

Genel yayın müdürleri işlerini kaybetmekten herkesten daha çok korkarlar – çünkü başka nereye gidebilirler ki? Gazeteye yeni girmiş bir stajyerin bile kendi koltuklarında gözü olduğu düşüncesi (ki çok da yersiz değildir) genel yayın müdürlerinde açık verme korkusu (bir tür paranoya) yaratır. Bu yüzden herkese mesafeli davranır, kimseyle fazla arkadaşlık etmezler.

Bir blöfçü için ideal tavır, genel yayın müdüründen kesinlikle uzak durmaktır. Ama olur da, sabah akşam yüzyüze gelmek gibi bir durumda kalırsanız düşünmeye değer iki taktik vardır:

1. Fırsat verilirse yaptığınızdan çok daha fazlasını yapabilecek kapasitedesiniz. (Bu biraz tehlikeli bir blöftür, çünkü günün birinde bu fırsat gerçekten verilebilir.)
2. Patron hakkında pek de hoş olmayan Bir Şey biliyorsunuz.

Yazı İşleri Müdürü

Gazetenin bütün yükünü taşır. Ciddi gazetelerin genel yayın müdürleri beş yıldızlı otellerde yaptıkları düzeltmelerle ilgili direktifleri yazı işleri müdürüne verir. Bulvar gazetelerinin genel yayın müdürleri lotarya ekibiyle toplantı yaparken, gazetenin hazırlanmasına yazı işleri müdürü nezaret eder. Haber müdürünün, servis şeflerinin küçük hesaplı kaprislerini o çeker. Ama asla genel yayın müdürlüğüne yükselemeyeceğinden (çünkü böyle bir kapasitesi olsaydı, o güne kadar yükselirdi), genel yayın müdürleri gönül rahatlığıyla gazeteyi ona emanet ederler. Tek zevki, genel yayın müdürünün katılmadığı yazı işleri toplantılarında genel yayın müdürünü taklit ederek fırça çekmektir.

Haber Müdürü

Haber merkezinin başıdır ve doğal olarak, önemli kaynakları ve bağlantılarla iyi ilişkileri olduğu varsayılır. Ama haber müdürü, her gazeteci gibi adı künyeye girdikten sonra (bkz. "Künye") meslek aşkı küllendiğinden, artık tek kaynağının ajans teleksleri olduğunu kimseye çaktırmama derdindedir. Bu yüzden yazıişleri toplantısına götüreceği gündemin mümkün olduğu kadar çok ve ilginç haber içermesine bakar – bunların yarısı kuyruklu yalanmış hiç fark etmez. Dolayısıyla, manşete çıkabilecek bir haber yediremediğiniz sürece haber müdürüne blöf çekmiş sayılmazsınız.

Magazin Müdürü

İş arkadaşlarının gözünde "şanslı bir hergele"dir. Rio Karnavalına, Cannes Film Festivaline, Eurovision Şarkı Yarışmasına, Oscar Ödülleri Törenine gider. Yılın diğer günlerinde de film yıldızları, pop şarkıcıları ve televizyon eğlence programı yapımcı/sunucularıyla düşüp kalkar. Ama o, birinci sayfa gazeteciliğine kıyasla gayrı ciddi bir iş yapmanın ezikliği içindedir. Ne kadar ciddi bir insan olduğunu kanıtlamak için sürekli koyu renk takım elbiseyle, Samsonite ataşe çantasıyla ve bir karış suratla dolaşır. Aldığı avantaların türüne ilişkin, şakayla karışık dokundurma yapanları buz gibi bakışlarla ciddiyete davet eder. Gazetecilerin gittiği hiçbir yere adımını atmaz. En büyük ideali birinci sayfaya haber koydurabilmektir.

Magazin müdürünü

a) Çok yetenekli bazı yıldız adayları tanıdığınızı
b) Madonna'nın ortadan kaybolduğu zamanlar gittiği yeri bildiğinizi

iddia ederek kafaya alabilirsiniz.

Ama magazin servisinde yükselmeyi kafaya koyduysanız, en sağlam yol eğlence dünyasından bir ünlüyü ayağından vurmaktır. (Haber mutlaka birinci sayfaya girer, siz de kazayla yaralamadan az bir cezayla yırtarsınız.)

Ekonomi Müdürü

Unutmayın ki bu zat zamanının çoğunu bankerler, bor-

sa simsarları ve yatırım uzmanlarıyla geçirmektedir. Yani enayi değildir ve her türlü üçkağıtçıya alışıktır. Ekonomi servisinde bir iş kapmaya niyetliyseniz, şu tür şeyler söylemek pek akıllıca olmaz:

- "Aldığım her tiyoyu size ileteceğimden emin olabilirsiniz." (Ekonomi müdürü hayatını zaten ilk elden aldığı tiyolarla kazanır. Altındaki son model Rolls Royce'u maaşıyla mı aldığını sanıyorsunuz?)
- "Amacım borsadaki eşkiyaların ipliğini pazara çıkarmaktır." (Çıkarın da, ortada ne borsa kalsın ne kovalayacak haber ne de gazete.)

Ama şu yaklaşım işe yarayabilir:

- "Bu işi sorumluluk isteyen bir iş olarak görüyorum. Yani her şeyden önce mali çarkların aksamadan dönmesine yardımcı olmak ve zaman zaman da piyasanın istikrarını tehdit eden kişileri sergilemek gerek." (Dikkat ederseniz, burada üçkağıtçılıktan ve namussuzluktan söz edilmiyor.)

Bu ilkeden hareketle, borsada namusuyla gizli bilgi satmaya kalkışıp bu işi yüzüne gözüne bulaştıran bir garibi, kamuoyuna büyük bir hisse senedi sahtekârlığının elebaşısı olarak sunabilirsiniz. İddialarınız tabii ki doğru değildir, ama bu işler böyle yürür. Önemli olan, ekonomi sayfası müdürüne ona yakışır bir yamak olacağınızı kanıtlamaktır. Borsada gerçekten dönen dümenleri daha ileride kitap olarak yazıp erkenden emekli olabilirsiniz.

Spor Müdürü

Spor sayfaları, kalite gazetelerde birinci sayfanın manşetinden; bulvar gazetelerinde lotaryadan ve/veya üçüncü sayfa güzelinden sonra en önemli unsurdur. O nedenle, daha önce ilgili maddelerde belirtildiği gibi spor müdürüne, genel yayın müdürü de teknik müdür de karışmaz.

Spor müdürüyazıişleri toplantısına katılmaz; kendi çetesiyle kendi toplantısını yapar. Birinci sayfaya haber sokabilmek gibi bir derdi de yoktur, çünkü onun okuru için birinci sayfa spor sayfasıdır.

Tüm gazeteciler kendilerini belli konuda uzman olarak görmeye bayılırlar. Spor servisi şefleri de bunlardandır, hatta daha da fazlasıdırlar. Bir spor servisi şefinin sağ yanında yer kapmak istiyorsanız ve de hiçbir spor geçmişiniz yoksa hemen bir tane uydurun. Kimsenin fazla anlamadığı bir dal seçin ve (sporu zamansız bırakmanıza yol açan sakatlanmadan önce) bu sporun as oyuncularından biri olduğunuzu ya da sporun adını duyuran kişinin siz olduğunuzu iddia edin. Bu arada kimsenin kalkıp da nerede duyurduğunuzu sormaması için dua edin. Üzerinde düşünebileceğiniz dallar şunlardır:

a) Senkronize yüzme (bu sporu yalnızca kadınlar yaptığı için, erkek blöfçüler dünya şampiyonlarını kendilerinin yetiştirdiğini öne sürmekle yetinmelidirler).
b) Sumo güreşi (yüz on beş kiloluk iştahsız görünümlü biri değilseniz bu sporu yaptığınızı söylemeye kalkmayın. Yalnızca bu sporu Amerika'ya getirin kişinin kendiniz olduğunu iddia edin).

c) Lakros – gerçek lakros. Kanadalılara özgü ve bu oyunu insan başıyla oynayan Kızılderililer zamanındaki kadar sevimsiz bir oyun.

Belli bir *konuda* uzman olmayanlara yalnızca spor muhabirleri değil, hiçbir gazeteci saygı göstermez. Uzmanlık konusunun mesleğinizle mutlaka bir bağlantısı olması da gerekmez. Belki de bu, gazetecilik mesleğinin çocukluklarında tren numaraları toplayan ve yalnızca kendileri gibi alışkanlıkları olanların yanında rahat eden kişilere çekici gelmesindendir. Buna karşılık daha mantıklı bir açıklama da genelde İngilizlerin çalışmayı haysiyet kırıcı bulup meslektaşlarının yaşamda başka ilgili alanları da bulunduğunu kanıtlamaya çalışmalarıdır. Özetle, işini gerçekten seven o garip yaratıklardan biriyseniz ve de başka bir ilgi alanınız yoksa bu gerçeği saklayın. Tuhaf ve anlaşılması güç sanat yapıtları toplamaktan zevk almayı öğrenin. Uzman olun (ya da öyle görünün). Böylelikle "kusursuz" – yani işe uygun olacaksınız.

Avukatlar

Hepimizin de bildiği gibi, avukatlar hukuktan şu ya da bu biçimde iyi kazanç sağlamak gibi doğal bir hakka sahiptirler ve başka herkes de buna yardımcı olmak gibi doğal bir yükümlülükle karşı karşıyadır. Bu da, her meslekte olduğu üzere, hem gazeteciliğin hem de tek tek gazetecilerin avukatlara mahkum olması anlamına gelmektedir. Gazetecilik avukatların belki de en rahat at koşturdukları meslektir, çünkü her baskı avukatın "okeyi"nden geçmelidir. Gazetenin ceza sigortası varsa avukatın "okey imzası":

- gazetede iftira nitelikli veya onur kırıcı yazı bulunmadığını
- varsa da bunun gazete hakkında dava açabilecek bir kişiyle ilgili olmadığını
- dava açsa da kazanamayacağını
- fazla bir şey koparsa da çoğu paranın her şart altında avukatlık ücretine gideceğini

belirtmektedir.

Buna "kişinin yasal opsiyonlarını saklı tutması" denir. Tek kazananlar her zaman olduğu gibi avukatlardır.

Açıkça söylemek gerekirse, esas sorumluluğunun gazeteciye karşı olduğunu düşünen ve tartışmalı bir haberin basılabilmesi için ölümüne savaşım veren avukatlar çok azdır. Büyük çoğunluğu ise haberi salt katletmekle kalmayıp yeniden yazımını da kendileri yapmak ve böylece avukatlıkta olduğu gibi gazetecilikte de diğerlerinden aşağı kalmadıklarını kanıtlamak isterler. Avukatlık görevlerini aynı zamanda ne kadar vazgeçilmez olduklarının bir göstergesi olarak görüp hemen her şeyde iftira nitelikli veya onur kırıcı bir şeyler bulmaya çalışırlar. Ne var ki, herhangi bir terslik durumunda pisliği avukatlar değil, genel yayın müdürleri çektiğinden saygıdan değilse de en azından korku belasına söylediklerine kulak verilir.

(Şu da belirtilmeli ki, avukatların gazetecilikteki önemi –ve de kerameti kendinden menkul olmak durumu– ağırlıkla İngiltere'nin gülünç ve çelişkili basın yasalarından kaynaklanmaktadır.) Avukatlara karşı blöfün en iyi yollarından birini şu senaryo ile anlatalım.

Aylarınızı verip muhteşem bir dille kaleme alınmış,

iyi araştırılıp belgelenmiş (ve gerçekten doğru) bir haber yazarak ünlü bir politikacının:

a) bir travesti olduğunu
b) KGB adına casusluk yaptığını

kanıtladınız.

Ancak bu, o kişinin asilzadeliği ile Harrods kredi kartını elinden aldırmaya yetmez. O zaman belki de söz konusu politikacının:

c) hayvanlardan
d) küçük çocuklardan
e) Boby Charlton'dan
f) Ian Botham'dan
g) üçüncü sayfa güzelinden
h) Rahibe Theresa'dan
i) Kraliyet Deniz Kuvvetleri'nden
j) Prenses Di'den

nefret ettiğini ve de küçümsediğini kanıtlayabilirsiniz.

Bunlar bir hükümeti alaşağı etmeye yeter de artar bile.

Genel yayın müdürünüz yazıyı önce avukatların görmesinde diretiyor. Avukatlar haberle işlerini bitirdiklerinde bir de baktınız ki ortaya, aynı politikacıyı:

a) azınlıklara gösterdiği ilgiden
b) Doğu-Batı ilişkilerinin geliştirilmesine gösterdiği ilgiden
c) İngiltere'yi kuduz hastalığından kurtarmaktaki kararlılığından
d) "geleneksel" eğitime saygı göstermesinden

e) futbol huliganlarında nefret etmesinden
f) sporda amatörlüğe olan saygısından
g) hak eşitliğinin öncülüğünü yapmasından
h) Üçüncü Dünya için duyduğu kaygıdan
i) savunma harcamalarından kaygı duymasından
j) İngiliz geleneğine olan saygısından

dolayı öven bir yazı çıkıvermiş.

Nerede yanlış yaptınız? Deneyimli bir blöfçü avukatlarla başedebilmede en iyi savunmanın saldırı olduğunu söyleyecektir. Tercihen de öldürücü bir zehire batırılmış, jilet gibi keskin bir manşetle. Avukatların ne yapacağını kestirmeli ve onlardan önce davranmalıydınız.

Sözgelimi, inandırıcı bir havayla, yazılarınızın hepsinin değilse bile çoğunluğunun daha önce yayınlandığını öne sürebilir ve buna tümüyle uydurma örnekler verebilirdiniz. (Burada hukuk çerçevesindeki savunmanız ise, politikacı daha önceki yazılara dava açmadığına göre şimdi niye açsın ki, olacaktır.)

Yine, aslında sizi bu yazıyı yazmaya yüreklendirenin Başbakanlık çevreleri olduğunu ve diğer üst kademelerin de bunu desteklediğini ima edebilirsiniz. RSPCA ile Savunma Bakanlığı, Buckingham Sarayı ve MCC'yi ise saymaya bile gerek yok. Avukatların sevdikleri tek şey –tabii, kendileri ve ara sıra da birbirinin dışında– Kodamanlar'dır.

Nihayet, Patron'un yazınızı yayınlamaya çok istekli olduğunu iddia edebilir (Patron'un o sırada yurtdışında olmasına ve kendisiyle haberleşme olanağı bulunmamasına dikkat edin) ... ve sigorta şirketi kadar Patron'u da hoş tutmanın avukatların işi olduğuna kibar-

ca işaret ederek *The Sun*'ın da aynı haberin peşinde olduğuna değinebilirsiniz.

Bazen karşınıza, savlarınızın hiçbirini kabul etmeyen; daha önce de benzer suçlamalar olduğunu kanıtlamanızda dayatan; Başbakanlık'tan biri ile görüşmek isteyen; Patron ile özel olarak konuşmakta direten bir avukat çıkabilir. Bu durumda tek bir çareniz kalıyor: Bu avukatın söz konusu politikacıyla yakın iş ilişkileri bulunduğu söylentisini el altından yayarak avukatı zan altında bırakın. Şansın da yardımıyla haberiniz bu avukatın elinden alınıp daha uysal bir kıdemsize verilecektir.

Son bir nokta daha. Kimi avukatlar fiziksel şiddet tehdidinden anlar ve böyle durumlarda geri adım atarlar. Tabii, ağır ceza işleriyle daha önce haşır neşir olmuşsa iş değişir. Bu durumda, yapacağı küçük bir telefon konuşmasının ardından avukatın sabıkalı müşterileri tarafından nehir kenarındaki karanlık bir geçitte görüşmeye davet edilmeniz işten bile değildir. Böyle bir daveti kabul etmek budalalık olur. Soğuk algınlığına yakalandığınızı ileri sürmekte yarar var.

Dert Ablası

Dert Ablaları bulvar gazeteciliğinin yüz akıdır denebilir. Çünkü hem işlerini bir köşe yazarından çok daha fazla ciddiye alırlar, hem de (özellikle bir punduna getirip belden aşağı konulara yer verenlerin) köşeleri kadın-erkek tüm okurlar tarafından büyük bir ilgiyle okunur. Dert ablalarına her gün gelen çuvallar dolusu mektup, bu ilginin somut kanıtıdır. (Bu arada okurlar gibi siz de, fotoğraflarına ve isimlerine bakarak Dert

Ablalarının tümünün kadın olduğunu sanıyorsanız, aldandığınızı belirtelim.)

İleride bir Dert Ablası olmayı planlamıyorsanız, onlarla uzun boylu bir samimiyet kurmanıza gerek yok. Ama başka insanların, özellikle cinsel sıkıntılarını öğrenmek ve bunlara milyonlarca kişinin önünde deli saçması çözümler önermek size zevkli gelebiliyorsa, belli başlı Dert Ablası tiplerini ve her biriyle nasıl yakınlık kurabileceğinizi bilmeniz gerek.

1. **Kaderci.** New York'u dümdüz eden bir tayfunda bile hayırlı bir taraf bulabilir. Cevap örneği: "Bak yavrum, AIDS'e yakalanmış olmanın seni ne kadar üzdüğünü çok iyi anlıyorum. Ama inan ki, utanılacak hiçbir yanı olmayan, çok normal bir olay bu. Önünde açılacak manevi ufukların ve tanıyacağın yeni insanların, senin için ne büyük bir kazanç olacağını düşün!"

   Bu tipi, babanızın lezbiyen eğilimler taşıdığını gözleriniz dolu dolu itiraf ederek kafaya alabilirsiniz.

2. **Pragmatik.** Ailevi sorunları çözmekte üstüne yoktur. Cevap örneği: "Oldu mu ya! Kızım sen de biraz ileri gitmişsin. Kocanın arkadaşlarıyla salonun ortasında sevişmene adamcağızın karşı çıkmasına hiç şaşmadım. Ama seni balkondan aşağı atacak kadar kızmış olması, kesinlikle sana olan ilgisinin kaybolmadığını gösteriyor."

   Bu tipi, sevginin de seks kadar önemli olduğunu keşfettiğinizi arsız bir gülümsemeyle itiraf ederek kafaya alabilirsiniz.

3. **Çağdaş.** Genellikle ultra modern kadın dergilerinde yazar. Cevap örneği: "Hayır, kızınızın erkek ar-

kadaşına aşık olmanızda yanlış bir taraf yok. Yaş farkı o kadar önemli değil, ama durumu karınıza açarken biraz dikkatli olun."

Bu tipi, biseksüel olmadığınız için ne kadar utandığınızı tam bir yüreklilikle itiraf ederek kafaya alabilirsiniz.

Aslında Dert Ablası gibi bir müttefike sahip olmak, bunun için katlanacağınız zahmetlere değebilir, çünkü Patron'un karısı gazeteye geldiğinde "merhaba" demek için bir tek ona uğrar.

Muhasebeciler

İş harcamalarını tahsil ederken her gazeteci muhasebecilere blöf çekmeye kalkar.

Unutmayın ki, muhasebeciler kendilerine verilen gider makbuzlarına *asla* inanmaz, çünkü gazetecilerin bu makbuzları düzenlerken dürüst olmayı bir türlü beceremediklerini düşünürler ki, bu düşüncelerinin o kadar da yersiz olduğu söylenemez.

Buna karşı yapacağınız şey, büyük oynamaktır.

Sözgelimi bir Orta Doğu gezisinin giderleri arasında yalnızca deve değil, aynı zamanda rehber ve muhafız olarak bütün bir Bedevi kabilesini kiralama giderleri de bulunmalı ve bunlar kötü bir Arapça ile karalanmış, münasip makbuzlarla kanıtlanmalıdır (bu tür makbuzlar Orta Doğu'nun her hangi bir havaalanında küçük bir ücret karşılığı elde edilebilir).

New York'a yapılacak bir yolculuğun giderleri arasında ise, bazı Mafya babalarını ya da Gore Vidal'ı ağırlama faturaları bulunmalıdır.

Kısa bir Liverpool yolculuğunun giderleri bile, taksi şoförünün sizi kazıklayarak Boğa Güreşi Arenası'nın çevresinde döndürüp dolaştırmasından kaynaklanan şişkin bir fatura içerebilir.

Yalnızca seyahat giderlerinin şişirilmesi diye bir kural yoktur elbette. Biraz yaratıcılık ve uygun faturayla, her hangi bir Londra meyhanesinde bir meslektaşla atılan iki tek, bir "kaynak"la La Gavroche'da yenen mükellef bir akşam yemeğine dönüştürülebilir.

Okurlar

Bunlar, nasıl üçkağıda getirileceğini en iyi bilmeniz gereken kişilerdir. Yazdığınız yazının içeriğinden ne kadar az eminseniz, üslubunuz o derece bilgiç olmalıdır. Böylece bazı okurların genel yayın müdürüne sizi hedef alan iğneli mektuplar göndermesini engelleyebilirsiniz. Buna rağmen, mektup yazanlar olursa bunlar yalnızca hakaretamiz şeyler yazacaktır ki, genel yayın müdürleri bu tür mektupları ciddiye almazlar.

Bunun tam tersi bir taktik, gerçekliğini kesinlikle bildiğiniz ve kanıtlayabileceğiniz bir şey hakkında pek emin değilmişsiniz gibi yazmaktır. Sizi kınayan öfkeli okur mektupları gelmeye başlayınca, ister ikinci bir yazıyla ister mektuplara cevap şeklinde kanıtlarınızı gayet sakin ortaya dökersiniz. Bundan sonra, okurlar sizin aleyhinizde bir mektup yazmak için kaleme sarılmadan önce mutlaka enine boyuna düşüneceklerdir. Bu da artık hayal gücünüze en ufak bir gem vurmak zorunda değilsiniz demektir.

Bir konuda yazdığınızdan daha azını bilseniz bile, mutlaka çok daha fazlasını bildiği halde yazmıyormuş

havasını verin. Bu sayede hem dürüst hem de tedbirli biri olarak tanınırsınız.

En tırıvırı bir bilgi kırıntısını bile, dünyanın en önemli olayıymış gibi ambalajlayarak sunun. Böylece okur kendi kendine eleştirel bir yorum yapma zahmetinden kurtulacağı gibi sizin gazetenizi seçmekle ne kadar doğru bir iş yaptığına bir kez daha inanacaktır.

Ve asla aklınızdan çıkarmayın ki, sizin okura olan ihtiyacınız okurun size olan ihtiyacından daha fazladır. Bu, çoğu meslektaşınızın halka gazetecilerin ne kadar gerekli olduğunu yutturmaya çalışarak örtbas edebileceğini sandığı acı bir gerçektir.

Ayaktakımı

İlan Servisi Çalışanları (normal ve küçük ilanlar). Bunların her fırsatta, maaşınızı kendileri sayesinde alabildiğinizi söylemek gibi boktan bir huyları vardır. Bu, kısmen doğrudur tabii. Bunlarla karşılaştığınızda başvuracağınız en iyi taktik, yaptıkları işle yürekten ilgileniyormuş gibi görünmektir. Onlara bir gazetenin alabildiği kadar ilan alması ve bir haberin son dakikada gelen bir ilan uğruna katledilmesinden her gazetecinin mutluluk duyması gerektiğini söyleyin. Böylece onların sizden yana olmasını sağlayabilirsiniz. Bunu küçümsemeyin, çünkü gazetedeki dedikoduların tümü ilancılardan sorulur. Bu neden böyledir, bilinmez. Ama doğrudur, hem de çok doğru!

İlan Pazarlamacıları. İlan yeri satacak kadar dışa dönük olmayan kişilerdir. İlanda öteki gazeteleri çitilemek için müthiş dümenler içeren teorilerle doludurlar. Ama bunlar hiçbir zaman yenilir yutulur gibi değil-

dir, çünkü Tom'un Jerry'yi çitilemek için geliştirdiği planlar kadar etkili olurlar ancak!

Reklamcılar. Satışı arttırmak için acaip fikirleri olduğunu iddia ederek gazeteyi tokatlamaya çalışan reklam ajansı yetkilileridir. "Ürünün *lifestyle* imajını *upmarket* bir profile taşıyarak okurun bilinç düzeyini yükseltecek" kampanyalardan söz edip dururlar. Bunun tercümesi, okura o gazeteyi okumaktan hoşlandığını söylemektir ki, her okurun bunu zaten bildiğini varsaymak yanlış olmaz.

Reklamcılar aşırı burnubüyük kişiler olmakla birlikte, her önerilerinin (özellikle yaratıcı olanların) daha önce yapıldığı söylenerek çileden çıkartılabilirler. Bu iddianın doğru olması gerekmez. Ama bilmeden başkalarının düşüncelerini çalmış olmak ya da bunu bilerek yapıp suçüstü yakalanmak her reklamcının en korktuğu şeydir.

Bir de *dağıtım, satış, tanıtım* ve ne idüğü belirsiz öteki servislerin elemanları vardır. Bunlar, bakmak zorunda oldukları aileleri için ter döken çalışkan insanlardır. Sizin için herhangi bir tehlike oluşturmazlar – zaten böyle olanakları da yoktur. O yüzden bir kerecik olsun insanca davranıp bu kişilere bulaşmayın.

Dedikodu yazarlarını hiç ağzımıza almadığımız dikkatinizi çekmiştir herhalde. Bunu yaparak Ayakta Kalabilmenin Birinci Kuralı'na uymuş olduk: Karşılık verebilecek olanlara asla sataşma!

DÜŞMANINI TANI

Basın Sözcüleri

Basınla "uğraşmak" için özel olarak yetiştirilmiş bu insanları nasıl alt edeceğini bilmek, her gazetecinin birinci vazifesidir. Bu düşman takımı Basın Sözcüsü, Halkla İlişkiler Müdürü, Basın Danışmanı gibi unvanlar taşır. Bunlar

– devlet ve hükümet kurumları
– şirketler
– ünlü kişiler
– Ünlü Biri ile ilişkisi olan üçüncü sayfa güzelleri

adına çalışırlar. Hayattaki tek amaçları, basının

a) doğru
b) adil
c) önyargısız

haberler yayınlayabilmek için ihtiyaç duyduğu her türlü bilgi ve yardımı mutlaka almasını sağlamaktır.

Ne zaman gerçek –ve çoğunlukla işlerine gelmeyen– bir haber patlasa, ilk tepkilerinin "yorum yok" olmasının nedenini şimdi anladınız değil mi? Tabii söz konusu gerçek

– ulusal güvenlik
– hisse senedi fiyatları
– müşterilerinin köpeği

üzerinde tatsız sonuçlar doğuracaksa, basın sözcüleri birazcık hassas davranmak zorunda olduklarını gazetecilere bazen itiraf ederler.

Basın sözcüleri herhangi bir durumda ipin ellerinden kaçmakta (bir başka deyişle, gerçeğin ortaya çık-

mak üzere) olduğunu hissederlerse, durumu kurtarmak için gazetecilere şunlardan birini söylerler:

a) Hiçbir şey olmadı.
b) Olmuşsa da, ben bir şey bilmiyorum.
c) Zaten o kadar önemli bir şey değil.
d) Tek kelimesini basarsanız benden bir daha nah özel haber alırsınız.
e) Sizi mahkemeye veririm.

Gazeteci de şöyle kontr çeker:

a) Sandığınızdan çok daha fazlasını biliyorum.
b) Öbür gazetelerin hepsi bu haberi zaten basacak.
c) Bana özel bir açıklama yaparsanız haberi yumuşatırım.

Burada unutmamanız gereken şey, oyunun her iki tarafın da bildiği kurallar içinde oynandığıdır. Kabul etmek gerekir ki, basın sözcülerinin (PRO) yaptığı iş çok nankör bir iştir. En azından, onları fırsat buldukça öğle yemeğine götürüp gönüllerini alabilirsiniz.

Ancaaak, basın sözcüleri bir haberin yayınlanmaması için değil de yayınlanması için uğraşıyorsa, o zaman durum değişir. Basın sözcüleri, örneğin bir ticaret ya da sanayi firmasının sözcülüğünü yapıyorlarsa, öğle yemeğini onlar ısmarlar, hatta plastik sulama borularındaki en son yenilikleri göstermek üzere sizi bir Singapur veya Bangkok gezisine bile götürebilirler.

Basına verilen bilgiler aşağıdaki basmakalıp terimlerle sınıflandırılır:

Off the record (suyu çıkmış bu terimin modası, çok şükür artık geçmektedir) – "Bilmek istediklerinizi yazmamanız kaydıyla anlatırım" demektir. Gerçekte ise, gazeteci iki hafta kadar bekler, sonra da habe-

ri yazar. Bu terim, genellikle köşeye sıkıştığını fark eden kişiler tarafından kullanılır. Sanırlar ki, olayı "off the record" kabul ederlerse gazeteciyi haberi kullanmaktan vazgeçirebilirler. Ama vazgeçiremezler.

Yayınlanmamak Üzere – Hükümetin ya da herhangi birinin neden deli saçması davranışlarda bulunduğunu açıklayan basılamayacak kadar gizli bilgiler için kullanılır.

Ambargolu – Filanca tarihten önce yayınlanmaması gereken bilgi demektir. Genellikle basın bültenlerinde kullanılır. Basın sözcüsü böylece haberi kendi denetiminde tuttuğunu düşünerek kendisini önemli biri sanır. Bilmez ki basın bültenlerinin yüzde 99'u haber merkezlerinde *dosyasına konur* (=çöp sepetine atılır).

Kaynak Gösterilemez – "Bu bilgiyi kullan, ama resmi bir ağızdan duyduğunu ima bile etmeye kalkma," demektir. Gazetelerde "güvenilir kaynaklardan öğrenildiğine göre..." diye geçer.

Kaynak Kullanılamaz – "Bu bilgiyi kullan, ama benim söylediğimi ima bile etmeye kalkma" demektir. Gazetelerde "Adının açıklanmasını istemeyen bir yetkiliden öğrenildiğine göre son günlerdeki ihale yolsuzluğuna adı karışan..." diye geçer.

Gizli Kaynak – Resmi sözcü.

Gayrı Resmi Kaynak – Bir barda kulak misafiri olunan sohbet.

Yakın Kaynaklar – Kişinin kendisi.

Gazetecilerin, basın sözcüleri ve öteki kaynaklardan asla yememeleri gereken en klasik blöf şudur: "Bak, sen şimdi bunu yazma. İleride çok daha sıkı haberlerle fazlasıyla telafi ederim." Asla etmezler!

Basın Toplantıları

Bunlar, belli bir resmiyeti olan ve gazetecilerin birbirlerine yeni giysilerini gösterme fırsatını buldukları olaylardır. Basın toplantıları genelde can sıkıcı olmakla birlikte, TV muhabirlerinin (ne hikmetse hemen hemen yalnızca TV muhabirlerinin) "Timsahlar karınızı ve çocuklarınızı yedikten sonra neler hissettiniz?", "İflas etmiş olmanız hayatınızda bir değişiklik yaratacak mı?", "Tanınmaz hale gelmişsiniz. Bize kendinizi tanıtır mısınız?" türünden cin gibi sorularıyla biraz renk kazanır.

Basın Bülteni

Teorik olarak, gazetecinin abartıp kendi yazmış gibi kullanabileceği başlıklar, spotlar, özlü ve çarpıcı cümlelerle dolu bir yazı ya da duyurudur. Gerçek hayatta ise iç bayıltıcı bir üslupla kaleme alınmış, başı kıçı belli olmayan cümlelerden oluşan üç dört sayfalık zırva metinlerdir. Gazeteciler, bunları bir süre masalarının üzerinde bardak altlığı olarak kullandıktan sonra –ve genellikle servis şefinin tam o konuda bir yazı istemesinden önceki gün– *dosyasına* koyarlar. Zavallı bir basın sözcüsünün büyük zahmetlerle iki üç gününü vererek yazdı-

ğı bir basın bültenini okumadan çöpe attığınızı şefinize tabii ki söylemeyeceksiniz. Ya "Bir bakayım, hatırlayabilecek miyim" deyin ya da böyle bir şeyin elinize hiç geçmediğini iddia edin.

Basın Kokteylleri

İnsanoğlunun ne kadar iyimser (bazılarına göre de ahmak) olduğunu gösteren basın kokteylleri, gazetecilere yiyecek bir şeyler ve bol bol içki ikram edersiniz, onlar da size karşı iyi davranırlar inancıyla verilen davetlerdir.

Basın danışmanları, verdikleri her davetten sonra şu gerçeği bir kez daha keşfederler: yiyip içtiklerine karşılık davet sahibini kollayan yazılar yazan gazeteciler, yalnızca dandik yayın organlarında çalışanlardır.

Blöfçülerin basın kokteyllerinde uyması gereken altın kural, olduğundan çok daha önemli havalarda görünmek ve en azından Büyükelçi'nin konuşmasını dikkatle dinliyormuş gibi yapmaktır. Ya salonda bir amacınız varmış gibi dolanıp az ve öz sorular sormalı ya da iyi ışık alan bir köşede yüzünüzde hoşça vakit geçirdiğinizi gösteren, ama hafif alaycı bir gülümsemeyle dikilmelisiniz. Bu davetlerde genellikle verilen armağan ya da eşantiyon paketlerini taşırken görünmemeye özen gösterin. Daha da iyisi, basın danışmanına davetten hemen sonra başka bir göreve –örneğin Eritre'deki iç savaşı izlemeye– gideceğinizi söyleyerek paketleri gazeteye göndermesini rica edin.

Geziler

Özel kuruluşlar ya da devlet, bir olayın daha iyi aydınlatılmasını sağlamak amacıyla gazeteciler için günübirlik ya da daha uzun süreli geziler düzenler.

Avanta gezilere gidecek olursanız olup bitenleri bildiğiniz ve yakından izlediğiniz havasını vermeniz çok önemlidir. Tanıtılan olay veya nesne konusunda hiçbir şeyden haberiniz olmadığını göstermeniz, size dürüst ve açıksözlü sıfatını kazandırabilir, ama bir daha o kuruluştan biraz zor davet alırsınız.

Devlet Sözcüleri

Devlet ve hükümet sözcülerinin –bilhassa askeriyeden gelenlerin– genelde sivil hayatın, özellikle de basının nasıl işlediği konusunda garip fikirleri vardır. Bu insanlara blöf çekmek tehlikelidir, çünkü her şeyi ciddiye alırlar. Söylediğiniz hiçbir şeyi unutmaz, yeri gelince de size karşı kullanırlar. Bunlara sayfa sekreterlerine davrandığınız gibi davranın, yani cehaletinizi ve yetersizliğinizi her vesileyle kabul edin.

FAYDALI BİLGİLER

Tarihçe

Gazetecilerin çoğu mesleklerinin tarihi hakkında hiçbir şey bilmez. Hatta, gazetecilerin çoğu bir meslekleri olduğunu bile kabul etmekten pek hoşlanmaz. Her Allah'ın günü doktorların, avukatların, muhasebecilerin ya da casusların suç ve günahlarıyla uğraştıklarından, bir "meslek sahibi" olmanın gazeteciler için etkileyici bir yanı yoktur. Ancak şunu da belirtelim ki, gazeteciler her türlü mesleği ne kadar küçümserlerse küçümsesinler, bir yandan da *profesyonel* olmakla övünürler. Bu, akla gelebilecek her konuda on dakika içinde on paragraf yazı yazabilme yeteneği olarak tarif edilir.

Tabii bazı gazeteciler kariyerlerinin bir noktasında gazetecilik tarihi ve gelenekleri üzerine uzman olmak zorunda kalırlar. Bu ne zaman olur:

a) Terfi alamayacak kadar yaşlanıp, herkesin sevdiği ve saydığı tonton bir duayen konumuna gelince;
b) Genel yayın müdürü oldukları gazeteyi devralan dangalak Patron üzerinde belli bir egemenlik kurabilmek için başka yol kalmadığı duygusuna kapılınca.

Blöfçülerin gazetecilik mesleğinin tarihi hakkında belli bir bilgiye sahip olmamaları düşünülemez tabii. Hele bu bilgi hafif alaycı ve abartılı ayrıntılarla süslü olursa, özellikle deneyimli bir gazeteciyle girdiğiniz tartışma

aleyhinize döndüğü ya da yeni Patron'u etkileyecek hoşluklar gerektiği zaman çok yararlı olabilir. Birkaç örnek verelim:

1. Havva, hem kaynağına (yılan) hem de en yakın iş arkadaşına (Adem) gözü kapalı güvenmek gibi vahim bir hataya düşen ilk gazetecidir. Sonuçta Büyük Patron'u çok kızdırmış ve Haber Merkezi'nden kovulmuştur.
2. İlk savaş muhabiri Homeros'tur. Naklettiği savaşların semtine bile uğramadığı, kör olduğu ve üstelik haberlerini nazım biçiminde yazdığı halde bunlar kimseyi rahatsız etmemiştir. Demek ki, binlerce yıldan beri okur için en önemli olan şey –az önce Muhterem Patron'un da belirttiği gibi– hikayenin canlılığı ve gücüdür.
3. İlk dedikodu köşesi yazarı, *Satyricon*'u kaleme alan Gaius Petronius'tur. Petronius, Neron döneminde Roma'da kapalı kapılar ardında neler döndüğünü korkusuzca sergilemiş ve yazdıklarının doğru olmadığını kabul etmesi istenince, tükürdüğünü yalamak yerine canına kıymayı tercih etmiştir. Oysa bugün .....'dan [boş yere sohbetin gidişine uygun bir dedikodu yazarının adını koyun] böyle bir davranış beklemek, halanızın bir gün amcanız olabileceğine inanmaktan farksızdır.
4. Dünyanın ilk gazetesi bir bulvar gazetesidir. Çünkü Pompei'de o zamanın gazetesi sayılan siyasi ve toplumsal duvar yazıları, kentin ana caddesi üzerindeki binalara yazılıyordu. Bugünkü bulvar gazeteleri de bu eski ve soylu geleneğin mirasçısı oldukları için bu kadar geniş bir okur kitlesine sahiptir. Bu sözlerinizi dinleyenler arasında "ciddi" basından bir

gazeteci de bulunuyorsa, küplere binecektir tabii. Denk düştükçe, ciddi gazetecilere gazetelerinin az sattığını hatırlatmak her zaman sohbete neşe katan iyi bir numaradır.

5. Kaşif Stanley, Afrika'nın balta girmemiş ormanlarında Dr. Livingstone'la karşılaştığı zaman söylediği ünlü "Dr. Livingstone, sanırım..." sözünü aslında "... sanırım yerlilerin bereket ayinlerine aktif olarak katıldığınız suçlamalarına verilecek bir cevabınız vardır" diye sürdürmek niyetinde iken, araya Dr. Livingstone'un şık bir krokodil giysi içindeki basın sözcüsü girince bundan vazgeçmiştir. Bu öyküyü ancak ciddi bir gazetede çalışıyorsanız ve genel yayın müdürü ile beş yıldızlı otelin barında içiyorsanız anlatın.

Burada amaç, hem çeşitli konularda ne kadar derin bir bilgiye sahip olduğunuzu hem de aptalca gelenekleri ince bir üslupla "ti"ye alabileceğinizi göstermektir. Böylece öteki gazetecilerin sizin hakkınızda "Boş adam değil" diye düşünmesini sağlarsınız ki, bu her bakımdan yararlıdır. Tabii bu yarar, bazen yalnızca çenenizi kapatmanız için ısmarlanacak bir içki de olabilir. Olsun, yine siz kârdasınız.

Bilmeniz Gereken Gazeteler

Bütün gazeteciler rakip gazeteler hakkında konuşmaktan hoşlanır. Bu konuşmalar, ufukta transfer görünüyorsa övme, kendi gazetesinde zam alma zamanı geldiyse kötüleme biçiminde olur. Ancak "bir bilen", dünyanın belli başlı gazeteleri hakkında da fikir sahibi olmak zorundadır. İşte bunlardan bazıları:

The New York Times – Amerika'nın tek ulusal gazetesi olmakla övünür. Amerika'nın liberal vicdanının sesidir. Washington'un attığı yanlış adımlara ve yeni kuşkonmaz pişirme tariflerine karşı (bu öncelik sırası değişebilir) çok duyarlıdır.

The Washington Post – Büyük bir olasılıkla dünyanın en iyi gazetesidir.

Christian Science Monitor – Büyük bir olasılıkla dünyanın en dürüst gazetesidir.

The Times – Dünyanın en iyi gazetesi olmayı istemekle birlikte, daha çok satmayı seçmiştir.

Le Monde – Fransızdır.

The Guardian – İngiltere'nin liberal vicdanının sesidir. "New York Times" gibi damak modalarında, hatta her türlü modada iddialıdır. Spor sayfaları şaşırtıcı derecede iyidir. Hızla okur kaybetmektedir.

The Independent – İngiltere'nin pek o kadar liberal olmayan vicdanının sesidir. Fikir yazıları sayfasında, Yeni Gine yerlilerindeki eşcinsel davranışları anlatan yazılar yayınlayan ilk ciddi gazete olarak tarihe geçmiştir. Okuyucu sayısı artık olduğu yerde sayıyor.

Osservatore Romano – Vatikan'ın sesidir. En sadık okurları İrlanda'da bir yerdeki manastırın rahibeleridir. (Eskiden KGB tarafından da okunuyordu.)

The Financial Times – Film eleştirileri müthiştir. Ekonomi konusunda da pek fena sayılmaz. Bankerlerin borsada moraran suratlarıyla karıştırılmaması için bilinçli olarak pembe kağıda basılır.

The Wall Street Journal – Dünyanın en iyi ekonomi gazetesi olmayı amaçlamaktadır. Daha iyi film eleştirileri yayınlaması ve pembe kağıda basılması işe yarayabilir.

Frankfurter Allgemeine – Dünyanın ikinci en sıkıcı gazetesidir. Bu konuda birincilik şerefi
Neue Zürcher Zeitung'a aittir. Ancak İsviçreliler gazeteyi bu haliyle bile biraz cüretli bulmaktadır.
Pravda "gerçek", *Izvestia* ise "haber" anlamına geliyordu. İki gazetede de adlarını andıran bir şey asla yer almadığı için, onlardan artık geçmiş zamanla söz ediliyor.
The Morning Star (eski Daily Worker) – Başka bir Rus gazetesidir.
The Observer – Artık eski başarıların anılarıyla yaşamaktadır.
The Sunday Times – Mizanpajı müthiş, içeriği berbattır.
The Australian – Aşağı kattakilerin bir numaralı gazetesi. Japon turistlere bedava verilir.
The Daily Telegraph – Bir zamanlar en seksi (yazılar bulunan) üçüncü sayfa ondaydı. Şimdilerde daha saygın ve derin olmaya başladı. Hızla gazeteci kaybediyor.
The Scotsman – Büyük bir olasılıkla İngiltere'nin en iyi gazetesidir.

Bir blöfçü olarak, bu saydıklarımız kadar tanınmayan birkaç gazete adı daha bilmeli ve yeri geldikçe, sözümona bu gazetelerde çalışan bazı acar gazetecilerin başardığı işlerden bahsetmelisiniz. Sözgelimi: "'Miami Herald'da şu müthiş kokain haberini patlatan Chet Collins de ne anasının gözüydü hani!" gibi. Böyle bir şey söyleyebilmek için

a) Geçen yıl "Miami Herald'da kokain kaçakçılığı üzerine en az yüz haber yayınlanmasından daha doğal bir şey olamayacağını bilmeniz;

b) Sizi dinleyenlerden birinin milyonda bir olasılıkla "Miami Herald"ı gerçekten bilmesi ve orada Chet Collins diye birinin asla çalışmadığını söylemesi durumunda, yüzünüz kızarmadan "Haklısın yav, ben de 'Tampa Bay Express' demek istemiştim zaten" diyebilecek kadar yırtık olmanız gerek.

İşte tam bir güvenle kullanabileceğiniz bazı kombinezonlar:

Gazete	**Gazeteci**	**Haber**
Cleveland Plain Dealer	Mike Baronski	Mafya kumarhaneleri
Los Angeles Times	Sally Jones	Meksikalı kaçak işçiler
Globe & Mail (Toronto)	Harry Scott	Borsa sahtekarlığı
Straits Times (Singapur)	Tony Lim	Malaya yerlilerinin durumu
Kaleej Times (Dubai)	Sait Hassar	Körfez Savaşı

Çaktınız mı? Gazeteler gerçek, gazeteciler gerçek *gibi*, haberler *mümkün ve makul* olmalı. Hakkında azbuçuk bir şeyler bildiğiniz bir konu seçin ki, allayıp pullamakta zorlanmayasınız. Bu blöfü siz beceremezseniz, bir de bakarsınız ki Mafya kumarhaneleri, Meksikalı kaçak işçiler vb. konusunda İngiltere'nin *tek* otoritesi tam karşınızda oturmakta ve ballandıra ballandıra bir takım hikayeler anlatmaktadır. Bir de sözünü ettiğiniz haberi ve gazeteciyi aniden hatırlayıveren kişilere karşı dikkatli olun. Çünkü bu, ya baltayı taşa vurdunuz ya da tam bir çaylakla konuşuyorsunuz demektir. Her iki durumda da oradan derhal sıvışmanızda hayır vardır.

Bilmeniz Gereken Örgütler

Sendikalar

İngiltere'deki başlıca matbaacılık sendikaları:

- NGA
- SOGAT
- Elektrikçiler'dir.

Sendikacılar bugün gazetecilik endüstrisi üzerinde eskisi kadar etkili değildirler. Gelgelelim hâlâ önemlidirler, çünkü bir yığın insan bunlara hâlâ üyedir. Blöfçü, olur da, hiç ummadığı bir anda bu üyelerden biriyle karşılaşıverirse hemen şunları anımsamalıdır:

- (Bir NGA'lı ya da SOGAT'lı ile konuşurken) NGA SOGAT üyeleri "dünyanın tuzu biberidir"-ler. Elektrikçiler ise grev kırıcı uyuzlardır.
- (Elektrikçiler ile konuşurken) NGA ve SOGAT ilke adına her şeyi yakıp yıkan sabıkalı dinozorlardır.

En büyük gazeteciler sendikası ise, *İngiltere Gazeteciler Sendikası*'dır (İGS). İGS görünüşte başlıca üç konuyla ilgilenir:

1. Acemi gazetecileri eğitmek ve meslekte standartlar oluşturmak.
2. Ücret ve çalışma koşullarını görüşmek.
3. Muhafazakâr hükümeti devirmek. Bu, herhangi bir yerdeki herhangi bir muhafazakâr hükümet olabilir.

Görüldüğü gibi, İGS'nin kesinlikle taviz vermediği en önemli meslek ilkelerinden biri, siyasi tarafsızlıktır.

Yazık ki (tabii İGS adına), çoğu gerçek gazeteciler İGS'nin ilkelerini pek dikkate almayacak kadar meşguldürler. Bu da, İGS'nin terimleriyle özgürlük ve dürüstlük bayraklarının, genellikle Sol tarafından finanse edilip bedava dağıtılan fason "gazete"lerde garip ve mantıksız işlerle uğraşan sendika üyelerince taşınması demektir. Tabii bu da, kendilerini fazla ciddiye alan merkez yöneticileri dışıda İGS'yi genel olarak kimsenin ciddiye almadığı anlamına gelmektedir.

Blöfçüler şunu iyice öğrenmeliler ki, örneğin Kaddafi'yi destekleyen bir açık mektubu imzalamanızı istediklerinde –sadık ve gayretli bir üyesi olacağınız– İGS ile baş edebilmenin en iyi yolu, onları *The Times*'e bir mektup yazmakla tehdit etmektir; merkez yöneticilerinin acıklı bir biçimde yoksun olduğu bu yazınsal yetenek gösterisi büyük olasılıkla cesaretlerini kıracaktır. Bu sökmezse, dayakla tehdit edin.

Basın sektöründeki öteki sendikalar bazı nüanslar dışında aynı amaçları savunmakla birlikte İGS'den küçüktür ve onun kadar etkili değildir. Ama verdikleri kimlik kartları İGS'ninkiler kadar şıktır.

Her blöfçünün zulasında, sendika konusunda duruma göre anlatacağı iki farklı hikaye olmalıdır:

a) Daha iyi ücret ve çalışma koşulları için yönetime karşı nasıl aslanlar gibi direndiğiniz;
b) Politik amaçlı olduğunu sezdiğiniz bir greve katılmaktan, sorumluluklarını bilen bir yurttaş olarak nasıl kaçındığınız.

Bu hikayeleri yanlış kişilere anlatmayacak kadar dikkatli olduğunuz sürece, hem *iyi bir sendika üyesi* hem de *iyi bir şirket elemanı* olarak tanınırsınız ki, bir blöf-

çünün bundan fazlasına tamah etmesi, Allah'tan belasını istemesi olur.

Basın Konseyi

Basının dürüst çalışıp çalışmadığını denetlemek üzere kurulmuş tuhaf bir komitedir. Basının kendi içinden ya da halktan gelen şikayetleri görüşür. Hiçbir yaptırım gücü olmadığından yönetim kurulu üyelerine verilen "hakkı huzur" ücreti dışında kimseye bir yararı yoktur. Aslında Basın Konseyi'ni başta kendi üyeleri olmak üzere kimse takmaz. Herhangi bir haberinizden dolayı sizden "savunma" istemeye kalkarlarsa, onları ertesi gün daha berbat bir şey yayınlamakla tehdit edin. Hayatı üç kuruşu kaybetmemek için önüne gelen herkesten tırsmakla geçmiş bu adamların, kamuoyuna sizi uyardıklarını açıklayan bir bildiri yayınlamalarını da hoş görüverin, olsun bitsin!

Yeni Teknoloji

Blöfçüler bu konuda esas olarak şunları bilmek durumundadır:

1. Kimse yeni teknolojiyi sevmez (bilgisayar uzmanları dışında)
2. Kimse yeni teknolojiye güvenmez (bilgisayar uzmanları dışında)
3. Kimse yeni teknolojinin ne işe yaradığını bilmez (özellikle de bilgisayar uzmanları)

Ama yeni teknoloji geldiğine ve gitmeye de hiç niyetli olmadığına göre, bu konuda *uzman* gibi görünmeyi bilmek zorundasınız.

Eski günlerde bir haber muhabirden çıktıktan sonra gazete hiyerarşisinin çeşitli kademelerini dolaşarak sayfa sekreterine, oradan da dizgiye giderdi. Gerekenin on katı fazla insan istihdam edilmiş olsa da, bu oldukça basit bir süreçti.

Günümüzde ise bir haber muhabirden çıktıktan sonra yine çeşitli kademelerden geçerek sekretere, oradan da sayfa düzeni merkezine ulaşmaktadır. Eski yöntemle tek fark, ekranda sözcükleri oluşturan elektrik akımlarının devreye girmiş olmasıdır. Bu yöntem sayesinde, bazen doğru ekranda doğru sözcüklerin belirdiği de inkâr edilemez.

Teorik olarak, her şey eskisinden çok daha hızlı yürümektedir.

Teorik olarak, bir muhabirin artık bütün bir sayfayı düzenleyebilmesi gerekmektedir. Ama bunu, kendinizin de yapabileceğini iddia etmeyin. Blöfçüler, teoriye değil gerçeklere bakarlar.

Bir yeni teknoloji uzmanı olarak isim yapmak istiyorsanız, şu basit soruları sormanız yeterlidir:

- Yeni teknoloji zamandan tasarruf sağlayacaksa, haber teslim süreleri niye daha çok kısaltıldı?
- Yeni teknoloji, bilgiye ulaşılmasını kolaylaştırdı, ama böylelikle *herkes, herkesin* gizli bilgisine daha kolay ulaşmıyor mu?
- Bir haberi, bırakın sayfaya adam gibi yerleştirmeyi, doğru dürüst redakte etmek için bile ekranda bütünüyle –hatta belki sayfayı bütünüyle– görmek gerekirken, küçük ekranlarda bu mümkün olabiliyor mu?
- Yeni teknolojiyi doğru dürüst kullanabilecek insanların, bu konuda eğitim görmüş eski dizgici-

ler olduğu anlaşılıyor. Peki, sistemin amacı aslında bu insanları devreden çıkarmak değil miydi?

– Kelime işlem aygıtları kimseyi olduğundan daha iyi bir yazar yapamamıştır. Yapabildikleri tek şey, kötü bir yazarı tahammül edilebilir hale getirmek olmuştur ki, bu da müstakbel redaktörlerde bir büyüklük kompleksi yaratmıyor mu?

– Yeni teknoloji devreye girdiğinden bu yana, en az bir gazeteci yanlış düğmeye basarak bütün bir yazıyı (hatta rivayete göre bütün bir gazeteyi) bilgisayardan silmek gibi bir halt işlememiş midir?

Bin noktalı lazer printerlerin dışında bir kuş tanımadığınızı her fırsatta belirtin; linotrondan sevecenlikle söz edin; sohbetlerinizden mikrokod, ICE, megabayt kapasitesi ve uyumsuz bilgisayar programları gibi konuları eksik etmeyin.

Burada amaç, kendinizi Yeni Teknoloji'den yana biri olarak sunmaktır – tabii ki olay kendi yanılmaz standartlarınıza uyduğu takdirde. O zamana kadar emektar daktilonuzdan şaşmayın.

NERDE ESKİ MANŞETLER

Bütün bir gün halka hizmet etmek ve özgürlüğü savunmak için kendilerini helak eden gazeteciler, akşam cemiyet lokaline gidip soğuk bir bira içerek yorgunluklarını atarken söz zaman zaman "Gördüğüm En İyi Manşet" konusuna gelir.

Her gazetecinin, ünlü başlıklardan bazılarının en azından fikir babası olduğunu kanıtlayan hikayeleri vardır. Siz de böyle hikayeler uydurarak bu masum eğlenceye katılabilirsiniz. Ama bazı efsanevi başlıkların bilinmeyen yönleri anlatmak daima daha fazla puan kazandırır. İşte iki örnek:

a) *Daily Express* gazetesi, Hitler'in istediği doğrultuda sonuçlanan Münih bunalımının hemen ardından şöyle bir başlık atmıştı: "SAVAŞ OLMAYACAK!" Savaş çıkıp Alman uçakları Londra'yı hallaç pamuğu gibi atmaya başladıktan sonra hükümet tarafından gösterime sokulan bir propaganda filmi, *Express*'in sahibi Beaverbrook'la Lord Mountbatten'in kanlı bıçaklı olmasına yol açtı. Filmin bir sahnesinde *Express*'in söz konusu sayısı, cepheye giden İngiliz askerlerinin postalları altında çiğnenerek lağım ızgarasının içinde kayboluyordu. Söylentilere göre bu sahne Lord Mountbatten'in kafasının altından çıkmıştı. Beaverbrook, bunu şahsına yapılmış bir hakaret olarak aldı (Hitler'i de asla affetmedi zaten) ve Lord Mountbatten'i yılbaşı tebriği listesinden çıkarttığı gibi, bir daha briç partilerine de davet etmedi.

b) Bundan on yıl kadar önce *The Sun* gazetesindeki bir haberin asıl başlığı şöyle atılmıştı:

"FREDDIE STARR SANDVİÇİMİ YEDİ."

Ama uyanık bir sayfa sekreteri başlığın bir harf fazla olduğu için yerine sığmadığını görünce, tabii ki deneyimli her sekreterin yapacağı şeyi yapmış, yani sayfayı yeniden düzenlemektense başlıkla hafifçe oynayıp haberi de ona göre yeniden yazmıştı. Ayrılan yere cuk oturan yeni başlık şöyleydi:

"FREDDIE STARR SİNCABIMI YEDİ".

The Sun o gün yok sattı.

Siz de kafanızı azıcık çalıştırırsanız bir yığın zırva ve çileden çıkarıcı başlık uydu... pardon yaratabilir ve böylece işinizi ne kadar ciddiye aldığınızı kanıtlayabilirsiniz.

MANŞETLİK HABER YAZMA SANATI

Her gazetecinin gönlünde birinci sayfaya manşet olacak bir haber yakalamak yatar. Tabii bu, bir de özel haberse o zaman çift katlı ekmek kadayıfı olur. Çünkü öbür gazetelerde de çıkacak bir habere imza atmanın fazla bir zevki yoktur. Ama hem rekabet kıran kırana olduğu hem de gerçekten iyi haberlik bir olay her gün çıkmadığı için, özel haber yakalamak kolay kolay her kula nasip olmaz. İşte marifet böyle bir haberi yoktan var edebilmek, yani düzmece bir öyküyü üç ayaktan doğrulatıp yazı işleri müdürüne yutturabilmektir. (Yazı işleri müdürü basacağı haberin hiç olmazsa kısmen doğru olduğuna inanmalıdır ki, uydurma haber suçlamalarını vicdanı rahat olarak reddedebilsin.)

Şimdi hep birlikte aşağıdaki senaryoya bakalım.

Kendinizi büyük bir gazeteye muhabir olarak kakaladıktan sonra üç-beş hafta durumu idare ettiniz. Ama yazı işleri müdürü sizden elle tutulur bir iş alamadığı için hafiften bozulduğunu belli etmeye başladı. Artık bir bomba patlatmanın zamanı gelmiş demektir.

Bir savaş çıkması olasılığı dışında, gazeteye okur çekmesi ve her patronu memnun etmesi garanti olan belli başlı konular vardır. Bunları şöyle sıralayabiliriz:

- Kraliyet Ailesi
- hayvanlar
- çocuklar
- seks
- kara büyü
- uzaylılar
- sinema ve müzik yıldızları

Gazetecilik tarihinde zaman zaman bütün bu unsurları birleştiren tek bir dev haber üretme çabaları görülmüşse de, bunlar genellikle başlığın çok uzun olması nedeniyle başarıya ulaşamamıştır. Örneğin "SEKS PARTİSİNDEN ÇIKAN JAGGER'DAN SARAY TAZILARINA UZAYLI İDDİASI" dört dörtlük olmaya yakın, ama (bazı kişilerin canını sıkabilecek olması bir yana) gazetecilik tekniği açısından kullanılamayacak kadar uzundur. "PRENSESİ ŞEYTANIN TECAVÜZÜNDEN KURTARAN KÖPEK" de iyi bir deneme olmakla birlikte yeterince kısa sayılamaz.

Seçtiğiniz konu ne olursa olsun, önce başlığı atın, sonra haberi yazın. (Bunda şaşılacak bir şey yok. Koskoca BBC.'nin yıllardan beri uyguladığı "İşte bugünün önyargıları, şimdi gidip bunları kanıtlayın" yönteminin hemen hemen aynısı.)

Haber manşet olursa, asıl başlık genel yayın müdürü tarafından atılacaktır elbette. Ama sizin bir "iş başlığı" atmanız hem kafanızı sürekli konu üzerinde tutar, hem de yutturma operasyonunda kolaylıklar sağlar. Diyelim ki iş başlığınız "PRENSES UZAYLI MI?" olsun.

Artık yazı işlerini yavaş yavaş doldurușa getirmek için bir hareket noktanız var. Laf arasında Prensesler-den biriyle ilgili bir iş üzerinde olduğunuzu, ancak haberi olgunlaştırmanın biraz zaman alacakmış gibi göründüğünü söyleyin.

Birkaç gün sonra Haber Müdürü, bir gelişme olup olmadığını soracaktır. İşte o zaman, olayın sandığınızdan çok daha büyük çıktığını ve nedeni henüz belli olmamakla birlikte işin içinde ulusal güvenliğe ilişkin şeyler olduğunu ileri sürün. Bunu izleyen günlerde,

a) Esrarlı bir havaya bürünün;
b) İş arkadaşlarınızdan birine, kimseye söylememesi kaydıyla Gizli Servis tarafından izlenmekte ol-

duğunuzu söyleyin. Böylece birkaç saat içinde bütün gazete olaydan haberdar olacaktır;

c) Evinizden gazeteye telefon edip konuşma sırasında önceden bazı tıkırtı ve cızırtılar kaydettiğiniz teyp bandını da çalın. Gazetecileri, bir arkadaşlarının telefonunun dinlenmesinden daha çok etkileyecek bir şey yoktur;

d) Siz gazetede yokken bir arkadaşınız dışarıdan telefonla arayıp çok telaşlı bir sesle konuşsun. Hatta becerebilirse kapatmadan önce boğuşma ve silah sesleri çıkarsın;

e) Kafanızın ne kadar önemli şeylerle meşgul olduğunu kanıtlamak için gider makbuzlarınızı muhasebeye vermeyi unutun.

Artık haberinizin anahatlarını çıkarabilirsiniz:

- Yirmi yıl kadar önce Avustralya'ya bir uçan daire düşmüş, kazadan yalnızca insansı bir dişi yaratık kurtulmuştur.
- Bu yaratık güvenlik altında tutulabilmek için sonunda Londra'ya getirilmiştir, çünkü hem Ruslar hem de Amerikalılar onun peşindedir.
- İngiliz yetkililer, dost ve akrabaları gelinceye kadar yaratığı korumanın en iyi yolunun onu Kraliyet Ailesi içinde "saklamak" olduğuna karar vermişlerdir.
- Bu arada, "gerçek" Prenses İngiliz hükümetinden aldığı okkalı bir aylıkla Los Angeles'te gününü gün etmektedir.
- Öte yandan, uzaylı dişi ne kadar uğraşsa da uzaylı olduğunu tam olarak gizleyememekte ve bu, Saray çevrelerinde birtakım sorunlara yol açmaktadır.

"Böyle bir masala kim inanır" mı diyorsunuz? Amma da safsınız ha! İnsanlar buna bal gibi inanır, çünkü inanmak isterler. Şimdi bu hikaye, bir pop yıldızının sandviç ekmeğinin içine koyduğu bir sincabı canlı canlı yemesinden ya da Merihlilerin dünyayı işgal etmesinden ya da Prens Charles'ın hindilerle saatlerce konuşmasından daha mı garip? Bu saydıklarımızın hepsine inanan sürüyle insan çıktı son elli yılda.

Ama hikayenizi kanıtlamanız gerek. Bunun için olayı

1. Buckingham Sarayı gibi saygın kaynaklara yorumlatmak;
2. Tercihan Amerika'da bulunan –ki başkaları kontrol etmeye üşensin– uçan daire gözleme dernekleri gibi pek de saygın olmayan kaynaklara doğrulatmak yeterlidir.

Buckingham Sarayı'nı çantada keklik sayın, çünkü Saray sözcüleri kendi uydurmadıkları hiçbir haberi ne doğrulamak ne de reddetmekle ünlüdür. Dolayısıyla şöyle yazmanızda bir sakınca yok:

"Saray sözcüleri, Kraliyet ailesi üyelerinden birinin dünyada mahsur kalmış bir uzaylı olduğu yolundaki hayret verici iddialar karşısında ağzı sıkı bir sessizlik içindeler."

Amerika'daki çatlaklara gelince, onlar önlerine gelen her şeyi doğrular ve çoğunun kulağa bayağı etkili gelen akademik unvanları vardır. Yani haberinizin Amerika ayağı da tamamdır:

"NASA'nın önde gelen uzmanlarından Dr. Hiram Kowalski, gazetemize verdiği özel demeçte, aramızda gerçekten bazı uzaylıların yaşamakta olduğunu doğruladı, vs."

Dikkat etmeniz gereken tek nokta, "NASA"nın aslında "Normal ve Anormal Sema Araştırmaları"nın kısaltması ve merkezinin Arizona çölünde terk edilmiş bir benzin istasyonu olduğunu kimsenin çakmamasıdır.

Bu arada, Prenses'in geçmişteki anormal davranışlarını (herkesin geçmişinde bazı anormal davranışlar bulunabilir) çıkartıp işin içine MI5'le CIA'yı katmayı ve Canterbury Başpiskoposu'ndan da bir demeç almayı ihmal etmeyin.

Ama işiniz henüz bitmedi.

Son olarak, prensesin uzaylı olduğuna inanacak bir yıldıza –tercihan bir pop şarkıcısına– ihtiyacınız var. Düzmece habere asıl doğruluk kazandıran, ünlü birinin buna inanıyor olmasıdır. Böyle bir pop şarkıcısı bulmak sizin için büyük bir sorun yaratmaz, çünkü Kraliyet ailesi ile birlikte anılmak ya da manşete çıkmak söz konusuysa bir pop yıldızının inanmayacağı bir şey yoktur.

Artık iş başlığınızı şu şekilde değiştirebilirsiniz:

"POP YILDIZINDAN PRENSESE UZAYLI İDDİASI" (Dikkat ettiyseniz, Saray tantana kopardığı zaman siz sadece bir pop yıldızının kişisel görüşünü haber yaptığınızı söyleyerek aradan sıyrılacaksınız.)

Nihayet, öyküye ilişkin bazı ipuçlarını rakip gazetelere ve ajanslara sızdırın. Böylece yazı işleri müdürü, sizden beklediği haberi rakip gazetelerin de kovalamakta olduğunu öğrenecek ve saçını başını yolarak yedi ceddinize sövmeye başlayacaktır. Tabii siz, haber teslim süresinin bitimine beş dakika kala haberi burnuna dayayıncaya kadar! İşte artık öbür gazeteleri de atlattınız ve...

Tombala! Haberiniz birinci sayfaya manşet oldu!

Küçük Sözlük

ASPARAGAS – Uydurma haber.

AVANTA – Bir gazeteciye, tabii ki tarafsız ama biraz kayırıcı bir yazı yazması umuduyla sunulan hediye (veya gezi). Heh heh!

BASIN KARTI – Üzerinde BASIN yazan ve gazeteci cemiyetleri, sendikaları, emniyet müdürlükleri, gazeteler ve bazı bakanlıklar tarafından önüne gelene verilen, bu yüzden de kimsenin güvenmediği kimlik kartları.

CİDDİ BASIN – Eleştirinin üzerinde olduğu herkesçe bilinen kişi ve kurumları destekleyen (ya da en fazla kibarca ve iyi niyetle uyaran) gazeteler. Bunlar, kamuoyuna asıl bilmesi gereken (yani hiç umursamadığı) şeyleri, düzenli okurlarına da nasıl düşünmeleri gerektiğini anlatırlar. Buna sorumlu gazetecilik denir. Başarılı bir şekilde yapılırsa gazete önce tiraj kaybeder, sonra da kapanır.

PAÇAVRA BASIN – Sendika başkanları, devlet yöneticileri, milli takım teknik direktörü gibi eleştirinin üzerinde olduğu herkesçe bilinen kişi ve kurumlara kaba ve/veya saygısız davranan gazeteler. Bunlar genellikle bulvar gazeteleridir. Kamuoyuna *gerçekten* bilmek istediği şeyleri –örneğin Michael Jackson'un en son neresini ve kaça kaldırttığını– anlatırlar. Buna toplumun seviyesizliğini istismar etmek denir. Başarılı bir şekilde yapılırsa günde üç milyon net satış garantidir.

ÇİZGİ ÜSTÜ – Gazetenin kat yerinin üstünde yer alan haber. Değeri, gazete bayide dururken de görülebilmesinden gelir. Bu nedenle her gazetecinin en büyük arzusu "çizgi üstü" bir haber yakalamaktır.

DİŞİ – Başlığın siyah zemin üzerine beyaz harflerle verilmesi. Siyah zemin genelde kare veya dikdörtgen olmakla birlikte son zamanlarda daire ve oval de kullanılmaktadır. Sekreterler, ilgi çekeceğinden kuşku duydukları başlıklar için "Yap dişi, bitir işi!" derler.

DİZGİ ODASI – Yeni teknoloji gelmeden önce dizgicilerin oturduğu ve gazetecilerin girmesinin yasak olduğu yer.

ESPASLAMA – Başlıktaki harflerin arasını en etkili görüntüyü verecek şekilde açmak. Bilgisayar çocukları anlamaz.

İMZA – Bir haberin veya yazının başına yazanın adının konması. Gazetede sürekli olarak imzası çıkan bir gazeteci, mesleğinin zirvesine gelmiş demektir. Sekreterlerin huysuz tabiatlı olması, biraz da imza sahibi olma itibarını taşıyamamalarından kaynaklanır. İmza öylesine önemlidir ki, genel yayın müdürleri zam isteyen gazetecilerin taleplerini gazeteye imzalarını koyarak geçiştirebilirler. Ayrıca, ünlü kişilerin imzaları da bir gazeteye saygınlık kazandırır. (Ünlü kişiler sadece imza atarlar; yazıyı gazeteden biri yazar.)

İŞ BAŞLIĞI – Bazı gazetecilerin ne konuda yazı yazdıklarını kendi kendilerine hatırlatmak için kullandığı şifreli konu başlığı.

KELİME İŞLEM – Daktilo ve dosyalama hizmeti gören ve işinizi eskisine oranla iki kat daha *uzun* bir sürede tamamlamanızı sağlayan mini bilgisayar.

KÖŞE YAZISI – Toplum, dünya, günümüzün en acil sorunu ya da Prenses Diana'nın etek boyu gibi konular üzerinde dikkatle düşünülen, ustaca kurulan ve bazen iyi bile yazılan görüş, yorum veya eleştiri. Prenses Di'nin etek boyu, müstehcenlik (ya da her

ikisi) üzerine olmadığı sürece köşe yazılarını çok az kişi okur. Anlayanların sayısı ise daha azdır. Bununla birlikte herkes, bir gazetede köşe yazısı bulunmasının iyi bir şey olduğu kanısındadır, çünkü köşe yazıları –Prenses Di'nin etek boyunda bulunmayan– geleneksel ve güven verici bir hava taşır.

KÜNYE – Gazetelerin çeşitli yerlerinde çeşitli şekillerde bulunan ve içinde gazetede borusu öten kişilerin adlarının yer aldığı dikdörtgen kutulara *künye* [İng. *masthead*] denir.

Künye, gazeteci için birçok canlı varlıktan daha fazla hayatiyeti olan, çok önemli bir şeydir. Bir gün künyede adını görmek, ulaştırma servisindeki şoförden çay ocağındaki yamağa kadar gazetede çalışan herkesin rüyalarını süsler. Çünkü künyede yer almak, artık çalışması gerekmeyecek kadar Önemli Kişi olmak demektir.

Gazetede iplerin kimin elinde olduğu ya da iktidar değişiklikleri, künyeye bakılarak anlaşılır. Künye eskiden dikey olur ve hiyerarşi kolaylıkla anlaşılabilirdi. Gazete yönetimlerindeki iktidar kavgalarının giderek karmaşıklaşması unvan enflasyonuna yol açtı ve sonuçta bunları yansıtan *yatay* künyeler icat edildi. İleride çapraz, sarmal hatta holografik baskı tekniği sayesinde üç boyutlu künye sistemlerinin çıkması hiç şaşırtıcı bir gelişme olmaz.

Blöfçüler, künyede olası değişikliklere ilişkin dedikoduları ilan servisindeki "dost"ları vasıtasıyla yakından izleyerek tavırlarını ona göre ayarlamalıdır.

MAKAS – a) Başka dergi ve gazetelerde yayınlanmış resim ve haberleri aynen kullanmak; b) Başka dergi ve gazetelerde yayınlanmış bir resmi –bu bir ilan da olabilir– aynen kullanıp asparagas haber yapmak; c) Sekreterlerin haber ve yazıları kısaltma işlemi.

MAKİNA DAİRESİ – Gazetenin basıldığı matbaa makinelerinin bulunduğu yer. Kadınların girmesi uğursuzluk sayıldığından yasaktır.

MANŞET – Çizgi üstündeki en önemli haber. Genellikle bir başlık, bir spot (diğer adıyla altbaşlık) ve "17. sayfada" ibaresinden oluşur. Haber çok önemliyse başlık, gazetenin enini tümüyle kaplar. Eskiden gazetelerin bir sayfası sekiz sütundan oluştuğu için buna "sekiz sütuna manşet" denirdi. Gazeteler artık dokuz sütun olmakla beraber, günlük dile "çok önemli haber" anlamında yerleşen bu terim basında da aynen kullanılmaktadır. Ancak son yıllarda önemi ne olursa olsun her türlü haberi "sekiz sütuna manşet" verme alışkanlığı doğduğundan gazetelerin en az dikkat çeken hatta atlanan yeri haline gelmiştir.

MASA ÜSTÜ GAZETECİLİĞİ – a) Asparagas haberlerle gazete çıkarmak; b) Yazar olarak veya halkın nasıl yaşayıp düşündüğünü bilmeden gazetecilik yapmak.; c) Yeni teknolojiyle gazete çıkarmak. Bunun özü, kelime işlem aygıtları ve bilgisayarlar sayesinde herkesin eksiksiz bir yazar/dizgici/sayfa sekreteri olabileceği teorisidir. Ancak bu teori sadece bilgisayar danışmanlarının çok büyük paralar kazanmasına yaramıştır.

MİZANPAJ – Bir adı da "sayfa düzeni"dir. Resim ve yazıların bir sayfa üzerine güzel ve etkili bir biçimde yerleştirilmesi anlamına gelir. Bulvar gazeteleri, sayfa düzeni yaparken geleneksel yöntemi kullanıp bir başlık ve resimle onlara ait yazıyı esas alırlar. Ama ciddi gazetelerden *The Independent* bu kuralı yıkmıştır. Bu gazetede sayfa düzeni bağımsız bir resim esas alınarak yapılmakta, öteki başlık ve yazılar ona uygun olarak yerleştirilmektedir. Sonuç ber-

bat olmakla birlikte, dünyanın en mutlu fotoğraf servis şefi *The Independent*'te çalışmaktadır.

MODÜLER DÜZEN – Sayfa düzeninin kutu kutu yapıldığı bir yöntem. Bu düzeni çekici kılmak için değişik harf karakterleri ve patlaklar (bu maddeye bkz.) kullanılır. Bilgisayar pazarlamacısı ne derse desin, bu yöntem bilgisayarlarla gerçekleştirilemez.

PATLAK – İçine "HERKESE BEDAVA", "SEKSİ", "REKOR: 56 SAYFA", "ACCAYİP" gibi gazetelerin yaptığı olağanüstü hizmetleri duyuran sözcüklerin yerleştirildiği yıldız şekilleri. Bulvar gazetelerinin basın dünyasına en büyük katkılarından biri "yamuk" patlağın icat edilmesi olmuştur.

ÖLÜ SEZON – Basında gerçekten garip ve alışılagelenden aptalca gözüken haberlerin çıktığı dönem. Bu, genellikle çoğu gazeteci ve sayfa sekreterlerinin yaz tatiline çıktığı ağustos ayına rastlar. Bir başka deyişle, yılda bir kez gerçek dünyanın basına yansıdığı dönemdir.

YAZI – Bir gazetecinin içki içmek ve gider makbuzu doldurmak gibi asli görevlerinden sonra kalan zamanlarda yazmaya çalıştığı makale veya haber.

VERİLMİŞ YAZI – Yazılışlerine daima vaktinden sonra yetiştirilen makale veya haber. Gazeteci, yazısını verdikten sonra geleneklere uyarak gazete basılıncaya ortadan kaybolur. Böylece yazı işleri müdürünün haberin gerçekliğini denetlemek için soracağı "Papa'nın Katolik olduğundan emin misin?" türünden sorulara muhatap olmaz.

REDAKTE EDİLMİŞ YAZI – Bir makale veya haberin, sayfa sekreterlerinin sihirli eli değdikten sonraki (sekreterlere göre düzeltilmiş, yazana göre düzülmüş) hali.

blöf: 1. Oyunda, elini olduğundan başka gösterme davranışı. 2. Karşısındakini yanıltarak ya da yıldırarak bir işten caydırmak için söylenen asılsız söz ya da takınılan aldatıcı tavır, kurusıkı.

Türkçe Sözlük (TDK)

blöfçü: Blöf yapan (kimse).

Türkçe Sözlük (TDK)

Blöfçünün Rehberi: Olgular, jargon ve uzmanlığı birleştiren bir dizi kitap.

Blöfçünün İlkesi:
"İçtenlik her şeydir. Bunu taklit edebilirsen kazanırsın."

George Burns

"Gırgır gözlemlerle süslenmiş şaşırtıcı bir bilgi deposu..."

The Sunday Telegraph

UYARI:
Bu kitabın içeriği tehlikelidir ve beyninde onarılmaz hasara yol açabilir. Sadece gerçek ***Blöfçüler*** tarafından okunmalıdır.

ISBN 975-414-206-8